

Kameethari Ñaantsi Josankinatakeri Juan

Jatziritake ipaitayeetziri “Ñaantsi”

¹ Ovakera etantanakari jovetsikantayeetzi pairani, aritake tzimake ipaitayeetziri “Ñaantsi.” Ari itsipatari Pava. Tema Pava jinatzi irirori. ² Iriitake ikaratakeri pairani Pava ovakera etantanakari. ³ Iriitake ovetsikajaantakerori maaroni tzimayetatsiri. Tekatsira aparoni okaratzi tzimayetatsiri kaari irovetsikajaante irirori. ⁴ Ikempitakovaitakari kitainkari ikitainkatakotairira atziriite onkantya inkañaanetakaantayetaiyaariri. ⁵ Ikempitakotapaakari kitainkatakotantatsiri otsirenikitzi. Temaita inkitsirinkeriri iroitsivakavakeri kempitakotakarori tsirenikiri.

⁶ Pairani jotyaaantake Pava aparoni shirampari, ipaita Juan. ⁷ Iriitake ñaaventakotapaakeriri ipaitayeetziri “Kitainkari,” ari onkantya inkempisantay-eetantyaarori maaroni iriyotaanteri. ⁸ Irika Juan kaarira ipaitayeetziri “Kitainkari.” Aña iriitake pokaintsiri iriñaaventakoteri.

⁹ Tema aritake pokataike jaka kipatsiki maperotzirori ikempitakotari kitainkari, iriitakera kitainkatakotairiri atziriite. ¹⁰ Isaikapaintzi kipatsiki. Tema iriitake ovetsikakero kipatsi. Iro kantamaitacha te iriyotavakeri atziriite. ¹¹ Isaikimovetapaintari isheninkamirinkaite. Iro kantacha te

iraakameethatavakeri. ¹² Iriima ikaratzi aakameethatataitavakeriri, pairyaapiintanairiri ikempisantairi, iriiyetakera ishinetake Pava itomiyetaari. ¹³ Itomi jovajaantayetairi Pava. Temaita oshiyaro itomitantapiintayeta atziriite, inevetankakiini, ikovi irovaiyantavaite. Aña iri Pava kovashitainchari intomitantya.

¹⁴ Irika ipaitayeetziri “Ñaantsi,” jatziritake, isaikimoyetapaintai. Kaminthaatziitantaneri inatzi. Kyaaryoori onatzi iñaanetari. (Naakaite ñaajaantakero itasorenka, ari okempitajaantakaro itasorenka irapintzite itomi Ashitariri.) ¹⁵ Iriitake icheraaventapaakeranki Juan, ikantapaake: “Jirika noñaaventakeri pairani, nokantake: ‘Aatsik-itake impoyaatapaakyaanane, janaakovaitakena naaka, tema iri etataikaro pairani tekeramintha nontzime naaka.’” ¹⁶ Tema kameethatziivaitake irirori, irootake añaantayetaarori maaroiteni ikaminthaatziiyetapiintai. ¹⁷ Pairani, iriira Moisés-ni josankinatakaaveetakari Ikantakaan-taitane. Iriima Jesucristo iriitajaantakera neshinonkayetairi, irijatzi ñaavaiyetapaintzirori kyaaryoori. ¹⁸ Tekatsira materone iriñeeri Pava. Iriima irapintzite itomi Ashitairi, itzimi saikimotajaantziriri, iriitakera kamantairi aakaite ayotantaari tsika ikanta irirori.

*Ikamantantakeri Juan oviinkaataneri
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)*

¹⁹ Ikanta judío-payeeni nampitarori Jerusalén-ki, jotyaantake omperatasorentsitaariite itsipataakeri Leví-mirinkaite, iriyaate irosampiteri Juan, inkantapaakeri: “¿Niinkama eeroka?” ²⁰ Te

iromanakotya Juan, ikamantantake, ikantzi: “Te naaka Cristo.” ²¹ Ipoña japiitaitziri josampiitziiri, ikantaitziri: “¿Tsikama pipaitatyaaka? ¿Eerokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tera naaka.” Eekero ishintsitaitatzi josampiitziiri: “¿Eerokama Kamantantaneri noyaakoneentari?” Ikantzi: “Te.” ²² Ari ikantaitziri: “¿Niinkama eeroka? Pinkamantena, inkene nonkamantapairi naaka otyaantanari. Intsityaa pinkamantakotya.” ²³ Japiitanakero Juan, ikantzi: “Naakatakera cheraacheraatapaintsine tsika te inampiitaro, inkantante: ‘Povameethataineri Avinkatharite tsika inkenapaake, pinkempitakaantero itampatzikaitziro avotsi.’ Irootajaantake iñaaventzitikari pairani kamantantaneri Isaías-ni.”

²⁴ Ikanta irika irotyaantaneete Fariseo-payeeni, ²⁵ eekero josampitanakitziiri, ikantziiri: “Te Cristo pinatye eeroka, te eeroka Elías, te Kamantaneri pinatye eejatzi. ¿Opaitama poviinkaantantantari?” ²⁶ Ari ikantzi Juan: “Intaani noviinkaantantamatsitaro naaka jiña. Iro kantamaitacha tzimatsi aparoni jaka pikarataiyakeri, kaari piyotaiyeni, ²⁷ iriitakera impoyaatapaakyaanane. Te aritaa-jate naaka inkempitakaantyaana iromperatane onkantya no-zapato-ryaantyaariri.” ²⁸ Maaroni iroka, iro avisaintsiri pairani janta ipaitayeetziro Betábara, intatsikeronta jiña Jordán tsika joviinkaantantziranki Juan.

Iroishate Pava

²⁹ Okanta okitaitamanai jiñaavairi Juan ikenapai Jesús, ikantzi: “Jirika iroishate Pava, iriira peyakotzirori iyaariperonka

atziriite. ³⁰ Iriitake noñaaventzitaka nokantake: ‘Aatsikitake shirampari impoyaatyaanane, janaakovaitakena naaka, tema iri etataikaro pairani tekeramintha nontzime naaka.’ ³¹ Te niyovetari naaka. Aña iro nopokantakari noviinkaantante, onkantya iriyotantyaariri Israel-mirinkaite.” ³² Jiroka ikantanake eejatzi Juan: “Noñaataikeri Tasorentsinkantsi ikenapaake jenoki ikempitakari shiro. Jookantapaakari. ³³ Tera niyovetari naaka. Iro kantacha irika otyaantakenari noviinkaantante, ikantakena: ‘Aririka piñaake intzime iroshaaviinkatashitakeri Tasorentsinkantsi irookantapaakyaari iitoki, iriitakera kempitakaantyaarone iroviinkantantyaarimi Tasorentsinkantsi.’ ³⁴ Naakajaantake ñaakeri, iro noñaaventakotantariri tema Itomi Pava jinatzi.”

Etanakarori jiyotaanetari Jesús

³⁵ Okanta okitaitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apite iriyotaane. ³⁶ Ikanta jiñaavairi Jesús ikenapai, ikantzi Juan: “Jirinta iroishate Pava.” ³⁷ Ikemavakera apiteka iriyotaane Juan, joyaatanakeri Jesús. ³⁸ Ari ipithokanaka Jesús, jiñaatziiri joyaataiyakeri, ari ikantziri: “¿Tsikama piyaateka?” Ikantaiyini irirori: “Rabí (Iro ikantayeetziiri ‘Iyotaanerí’), ¿tsika pinampitaroka?” ³⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpoke piñeero.” Ikanta joyaataiyanakeri, jiñaakero tsika jinampitaro. Ari jimayimotapaintziri tema aritake sheetyaake.* ⁴⁰ Irika kemakeriri

* **1:39** Kantakotachari jaka “sheetyaake,” irootake oshiyarori ikantaitziri pairani “joveraaka ooryaatsiri 10.”

Juan, oyaatanakeriri Jesús, iriitake Andrés irirentzi Simón Pedro. ⁴¹ Ikanta Andrés, apatziro jiyaatashitanakeri irirentzi, irika Simón, ikantapaakeri: “Noñaataikeri Mesías (iro ikantaitziri eejatzi, ‘Cristo.’)” ⁴² Ipoña Andrés jaanakeri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaavakeri irirentzi Andrés, ikantavakeri: “Eeroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka pimpaitaiya ‘Cefas.’” (Iro ikantaitziri eejatzi, Pedro.)†

Ikaimaitakeri Felipe ipoña Natanael

⁴³ Okanta okitaitamanai, jatake Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakeriri Felipe, ikantapaakeri: “Poyaatena.” ⁴⁴ Irika Felipe, Betsaida-satzi jinatzi, irojatzi inampi Andrés eejatzi Pedro. ⁴⁵ Ikanta Felipe, jiyaatashitanakeri Natanael, ikantapaakeri: “Noñaataikeri josankinatakotakeri Moisés-ni janta Ikantakaantaitaneki, itzimi josankinatakotzitariki eejatzi kamantantaneriite. Iriitake itomi José, Nazaret-satzi.” ⁴⁶ Ari ikantzi Natanael: “¿Tzimatsima kameethashireri janta Nazaret-ki?” Ikantzi Felipe: “Pimpoke, piñeeri.” ⁴⁷ Ikanta Jesús jiñaavakeri ipokake Natanael, ikantanake: “Kaakitataike irika Israel-mirinkajanori, tera inthaiyanetya.” ⁴⁸ Ari ikantzi Natanael: “¿Tsikama janta piñaanaka piyotantanari?” Ikantzi Jesús: “Noñaakemitya tekeramintha inkaimemi Felipe pisaiki pankirentsitapeshiki.”‡ ⁴⁹ Ikantanake Natanael: “Rabí, ¡Eerokatake Itomi Pava, eerokatake

† 1:42 Ikantaitziri “Cefas” iñaaneki arameo, irootake “Mapi.”

‡ 1:48 Paitachari jaka “pankirentsitapeshi,” irootake ikantayeet-ziri “higuera.”

Ivinkatharite Israel-mirinkaite!”⁵⁰ Ikantzi Jesús: “Iro pikempisantantamatsitanakari nokantakemi ‘noñaakemi pisaiki pankirentsitapeshiki.’ Iro kantacha, arimaitaka piñaake pashine anayerone iroka.”⁵¹ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Ari piñaakero ashitaryeeya inkite. Ari impipiyataiyeni maninkariite iraniiryaashiteri Itomi Atziri.”[§]

2

Aayakaantsi Caná-ki

¹ Okanta mavatapaintsiri kitaite ari jaavakaitakari nampitsiki paitachari Caná, saikatsiri Galilea-ki. Ari osaikakeri eejatzi iriniro Jesús janta. ² Ari ikaimakaantaitakeri eejatzi Jesús itsipatanakari iriyotaanepayeeni. ³ Ikanta joimoshirenkaiyani, thaatapaaka jimiretaiyarini. Ipoña iriniro Jesús, okantakeri otomi: “Thaatapaaka imire.”* ⁴ Ikantzi irirori: “Tsinané, ¿Opaitama pikantantanari naaka? Aña tekera omonkarapaitetyaata noñaakantantya.” ⁵ Okantanakeri iroori ikaratzi pakotantatsiri: “Panterora onkarate inkantemiri notomi.” ⁶ Ari othointaka janta ⁶ kovitzi mapinatatsiri, iro jovantapiintari judío-payeeni jiña ikivayetantari inkitevathatantyaari. Iroka kovitzi, tzimayetatzí antetachari ⁵⁰ litro jiña, pashine ⁶⁰ litro.† ⁷ Ikantanakeri

§ **1:51** Oshiyakaaventachari jaka “ashitaryeeya inkite,” tema aritake onkantake iriñaayeeairi inkiteveri, kaari kantavetachari iriñeetapiintaiteri.

* **2:3** Kantakotachari jaka jimiretairi, irootake “vino.”

† **2:6** Kantakotachari jaka ⁵⁰ litro pashine ⁶⁰ litro jiña, irojatzí oshiyarori ikantaitziri pairani ² cántaro pashine ³ cántaro.

Jesús ikaratzi pakotantatsiri: “Pijaikite jiñaa maaroni kovitzi.” Ijaikiperoyetakero kovitzi. ⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Pinkitanake iroñaaka kapicheeni, paanakeneri amenakaantzirori oimoshirenkaantsi.” Ari ikantaiyakero. ⁹ Ikanta irika amenakaantzirori oimoshirenkaantsi ikemaantavakaro kapicheeni jimireetari otzimi peyanainchari ojiñaaveta, te iriyote tsika okenakotapaake irooperori jimireetari. Intaani jiyotaiyini pakotantatsiri, tema iriiyetake jaikitakerori jiñaa. Ipoña irika amenakaantzirori oimoshirenkaantsi, ikaimakeri aavakaachari, ¹⁰ ikantziri: “Iro jameyetari atzirite jetapiintaro ipakotantziro irooperori jimireetari, aririka inkematziitaiyakyaani oimoshirenkachari, ari impakotantayeetero jentaakyaari. Irooma eeroکا povapithaantakaro irooperori jimireetari irojatzi iroñaaka.” ¹¹ Iroka jantakeri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea-ki, iro etanakarori itasonkaventantzi ari joñaakantzirori ishintsinka. Ari ikempisantaperotanakeri iriyotaanepayeeni.

¹² Ikanta okaratapaake iroka, jatanake Capernaum, itsipatanakaro iriniro, irirentzipayeeni, eejatzi iriyotaanepayeeni. Te osamani isaikapainte janta.

Jomishitoviri Jesús pimantayetatsiri tasorentsi-pankoki

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Okarikitzimatai joimoshirenkapiintantarori judío-payeeni Anankoryaantsi. Jatake Jesús Jerusalén-ki. ¹⁴ Jiñaapaakeri tasorentsi-pankoki iyomparitariri ipirapayeeni, ipoña ishironepayeeni. Ari isaikayetakeri

eejatzi iyomparitariri kireeki.‡ § 15 Ikanta jiñaapaakeri, jampithatake Jesús ipasamento, jomishitovakeri maaroni iyomparitachari tasorentsipankoki, ari itsipataakeri ipirapayeeni. Josokitakeri iireekite ikaratzi iyomparitariri kireeki, jotatsinkitakeri isaikamentopayeeni. 16 Ikantakeri Jesús iyomparitariri ishirono: “¡Paanairi pipira! ¡Te arite pinkempitakaantero ipanko Ashitanari iyomparentsipanko!” 17 Ari ikinkithashiretanakero iriyotaane okaratzi josankinayeetakeri, kantatsiri: Iniroite nonkisakotyaaro pipanko.

18 Ikanta judío-payeeni ikantanakeri Jesús: “Intsityaa poñaakena iroñaaka pintasonkaventante onkantya noñaantyaamiri omapero otzimi pishintsinka pimatantakarori iroka.” 19 Ikantzi Jesús: “Pimporokero iroka tasorentsipanko, ari avisavetakya mava kitaite, ari nontzinagairo eejatzi.” 20 Ikantaiyini judío-payeeni: “Aña okaratzi 46 osarentsi jantavaitaitzi jovetsikayeetantakarori iroka tasorentsipanko, ¿impoña pintzinagairoya eeroka onkarate mava kitaite?” 21 Iroka “tasorentsipanko” jiñaaventakeri Jesús, iro ikantakotzi ivatha irirori. 22 Ikanta itzinagaaranki Jesús, ikinkithashiretanairo iriyotaaneete iroka otzimi jiñaaventzitakari. Irootake ikempisantaperotantanakarori Osankinajanorentsi, eejatzi okaratzi ikantayetakeri

‡ 2:14 Kantakotachari jaka ipirapayeeni iriitake buey ipoña oisha.

§ 2:14 Ikaratzi pokayetatsiri Jerusalén-ki, jamayetzi iireekite ipoñaakaayetari inampiteki irirori. Iro okovantari iriyomparityaari iireekiteki Jerusalén-ki, onkantya iramanantantyaari piratsipayeeni impometeneriri Pava.

Jesús.

Maaroiteni jiyoshiretzi Jesús

²³ Eenirora isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirenkaitziro Anankoryaantsi, osheki kempisantanakeriri jiñaayetakeri itasonkaventantake. ²⁴ Iro kantacha Jesús, te iraventaashiretyaari irikaite, tema jiyoshiretziri maaroiteni. ²⁵ Te onkovajaantya Jesús inkamantayeeteri tsika ikantashireyeta atziriite, aña jiyoshiretayetziri irirori.

3

Jesús ipoña Nicodemo

¹ Tzimatsi aparoni Fariseo ipaita Nicodemo, iriiperori Judío jinatzi. ² Ikanta irika jatake tsireni iriñeeri Jesús. Ikantapaakeri: “Rabí, niyotaiyini iri Pava otyaantakemi piyotaayetena, tema tekatsi kanterone irantero okaratzi poñaakantakeri eeroke, eerorika itsipashiretari Pava.” ³ Ari jakanake Jesús, ikantziri: “Intsityaa pinkempisantavakena. Itzimirika kaari apiitairone intzimai, eerora jiñeero impinkathariventantai Pava. Omaperora.” ⁴ Ikantzi Nicodemo: “¿Kantatsima irapiitairo intzimai aparoni shirampari antarikitaintsiri? ¿Arima onkantake inkyagai eejatzi othomonteki iriniro, inkene irapiitairo intzimai?” ⁵ Ari jakanake Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzimaatantaiyaarone jiña, kaaririka intzimashiretakaayete Tasorentsinkantsi, eerora jiñeero tsika ipinkathariventantai

Pava.* 6 Ikaratzi jovaiyantayetziri atziriite, atziri jinatzi. Iriima ikaratzi tzimantaariri Tasorentsinkantsi, tasorentsishire ikantanaa. 7 Eero okompitzimotami nokantakemi: ‘Ontzimatye papiiyetairo pintzimayetai.’ 8 Okempitara tampyeenka otasonkantapiintzi tsika okovakaaro. Pikemavetaro oyameninka, temaita piyote tsikarika okenapaake, tsikarika iyaatziro. Ari ikempiyetari eejatzi ikaratzi intzimashiretakaayetairi Tasorentsinkantsi.” 9 Japiitanakero Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka iroka?” 10 Ikantzi Jesús: “¿Eeroka, iyotaapiintziriri Israel-mirinkaite, tema piyote tsika okantakota iroka?” 11 Noñaaventaiyimi okaratzi niyotakoyetziri. Noñaaventaiyimi okaratzi nokitapiintajaantari. Iro kantamaitacha te pinkempisantaiyeni eerokaite nokantayetzimiri. Omaperora. 12 Tera pinkempisantena noñaaventzimi osavisato, iro ovatsipero eero pikempisantana aririka noñaaventemiro inkitesato. 13 Tekatsira aparoni jataintsine inkiteki, intaani itzimi aparoni poñeenchari inkiteki. Iriira añaaventzi, Itomi Atziri.† 14 Tema pairani Moisés-ni jovatzikakotakeri maranke tsika te

---

* 3:5 Okaratzi ñaaventakotachari jaka “intzimaatantaiyaaro jiña,” tzimatsi oshiyakaaventayetachari: (1) Tzimatsi kantatsiri iri ñaaventakotacha ikaratzi oviinkaatanachari jovashaantanairo kaariperori. (2) Tzimatsi kantatsiri iro ñaaventakotacha itzimaare eenchaaniki. (3) Tzimatsi kantayetatsiri iri ñaaventakotacha Tasorentsinkantsi, tema añaaakotapiintakeri Tasorentsinkantsi joshiyakaaventayeetziri jiña. † 3:13 Tzimatsi osankinarentsi kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkiteki.

inampiitaro, ari inkempitayeeteriri eejatzi Itomi Atziri, ontzimatye irovatzikakoyeeteri irirori, ¹⁵ onantyaari inkañaaneyetai inkarate kempisantairine.”

Jetakotaari Pava maaroite osavisatzi

¹⁶ “Tema jetakoperokitaari Pava osavisatzi, ishinetakeri irapintzite Itomi inkamimenteriri, iro eero ikaamaneyetantaa inkarate kempisantairine, aña inkañaaneyetai. ¹⁷ Tema Pava te iro irotyaantantyaariri Itomi jaka kipatsiki iriyakoventayetairi osavisatzi, aña irovavisaakoshireyetaateeri. ¹⁸ Ikaratzi kempisantairine Itomi Pava, eero jiyakoventayeetziiri. Iriima itzimi kaari kempisantayetaatsine, aritakera iriyakoventayeetairi, okantakaantziro te inkempisantairi irapintzite Itomi Pava. ¹⁹ Maaroni kaari kempisantatsine, aritakera iriyakoventayeetakeri, tema jantapiintatziiro kaariperori. Tema jarevetapaintaranki kipatsiki ipaiyeetziiri ‘Kitainkari,’ iro ikovap-erotajaantanake tsirenikiri, jimanintavakeri ‘Kitainkari.’ ²⁰ Maaroni antayetziirori kaariperori ikisaneentatziiri ipaiyeetziiri ‘Kitainkari.’ Ikoimentavaita onkantya eero jiyotakoyetantaro jantayetziro kaariperori. ²¹ Iriima itzimi matapiintanairori kyaaryoori, javentaatziitari ‘Kitainkari,’ onkantya iriñeetantyaariri jantavaiventapiintanaatziiri Pava.”

Iraapatziyaminthare iimentaitari

²² Ikanta okaratapaake iroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipatayetanaari iriyotaane, ari ikaratakeri joviinkaantantzi. ²³ Matzitacha

eejatzi Juan joviinkaantantzi irirori Enónki, tsika okarikitapai Salim, tema janta ari otzimaperotziri jiñaa. Ikaratzi jatayetaintsiri janta, joviinkaayeetavakeri. ²⁴ Tema tekera irakaantayeeteriita Juan irashitakoiteri.

²⁵ Ikanta tsika ikaratzi iriyotaane Juan jiñaanaminthatake aparoni Judío tsika onkantya inkitevathayeetantyaari. ²⁶ Ipoña jiyaataiyakeni isaiki Juan, ikantapaakeri: “Rabí, irintaranki tsipatakamiri intatsikero jiñaa Jordán, tsika itzimi piñaaventakotakenari, joviinkaantantatzi iroñaaka irirori, osheki atziriite pokashitziriri.” ²⁷ Ari jakanake Juan, ikantzi: “Tsikara ikanta piñaakeri irika, tera ompoñaashivaitya, aña iri Pava iriiperotakaakeri. ²⁸ Eerokayetake kemajaantakena nokantakeranki: “Te naaka Cristo, aña intaani jotyaaantaitakena neevatapaakeri irirori noñaaventakoteri.” ²⁹ Thame noshiyakaaventemiro: aparoni aavakaantsiki, iri aapiintziro tsinane itzimi iimentaitari. Iriima itsipaminthare, eero jiñaaperovaita irirori, intaani inkimoshiretanake inkemakeririka iñaavaitanake jimetsi. Ari nokempitzitakari naaka iroñaaka, te niriiperovaite, iro kantamaitacha, antaro nokimoshiretake. ³⁰ Eekerora iriyaatatye iriiperote irika, irooma naaka ari nompairaniityaakoteri.”

Itzimi poñeenchari jenoki

³¹ “Itzimi poñeenchari jenoki janayiri maaroiteni. Iriima nampitarori kipatsiki, osavisatzi jinatzi, jiñaaventashitapiintaro osavisato. Iriima poñeenchari inkiteki janayiri maaroiteni,

³² Jiñaaventakotziro okaratzi jiñiiri, okaratzi ikemiri. Iro kantamaitacha eero ikempisantaitziro okaratzi jiñaaventziri. ³³ Iro kantacha inkarate kempisantanairine, ari irimatanakya irirori iñaaventanakeri Pava kyaaryoori jinatzi. ³⁴ Itzimi jotyaantakeri Pava, iñaane Pava jiñaaventzi. Tema Pava jothotyiiro inampishiretakaantantaro Itasorenka. ³⁵ Irika Ashitairi jetakotari Itomi, ipinkathariventakaakeri maaroiteni tzimayetatsiri.

³⁶ Itzimirika kempisantanairine Itomi, ari inkañaanete. Iriima kaari kempisantairine Itomi, eero ikañaanetai irirori, intaani irapeshitaiyaaro irovasankitagairi Pava.”

4

Jesús ipoña Samaria-sato

¹ Ikanta Fariseo-payeeni ikemaiyake, ikantaitzi: “Tzimake osheki iriyotaane Jesús, joviinkaatake osheki atziriite, janaanakeri Juan.” Jiyotake irirori Jesús okaratzi ikemaiyakerini Fariseo. ² (Kaarimacheeni Jesús oviinkaataantatsine, aña iriyotaaneete inatzi.) ³ Irootake Jesús ishitovantanakari Judea-ki, ipiyaaro Galilea-ki. ⁴ Ari eentathakitziro inkenanairo iipatsiteki Samaria-satzi. ⁵ Irojatzii jareetantakarini aparoni nampitsi saikatsiri Samaria-ki opaita Sicar, iro tsipanampitarori iipatsite pairani Jacob-ni ipanairiri itomi, José. ⁶ Ari osaikiri jiñaaiiyakotane Jacob-ni. Tema jimakokitakera Jesús

janiitake, isaikimotapaakero jiñaa, joveraaka ooryaa tampatzika.*

⁷ Ari opokake aparoni Samaria-sato onkaye jiñaa. Ikantziro Jesús: “Pimpena jiñaa niravake.”

⁸ Tema jiyaataiyatziini iriyotaane nampitsiki iramanante ovaritentsi. ⁹ Maaroni Judío-peroriite te jaapatziyari kameethaini Samaria-satziite.

Ari akanakeri tsinane okantanakeri: “¿Tsika pinkenakairoka eeroka, Judío pinatzi, ipoña pikampitana naaka Samaria-sato nompemi jiñaa?”

¹⁰ Ari jakanakero Jesús, ikantziro: “Arimi piyote opaita ipantziri Pava, ari piyoterimi kampitakemiri jiñaa, eerokara kampitenanemi naaka. Aritake nompakemiro jiñaa añakaantatsiri.”

¹¹ Okantanake tsinane: “Pinkatharí, tekachaajatake pinkitantyaari jiñaa, inthomoi okantaka omoro, ¿tsikatya payeroka pimpenari jiñaa añakaantatsiri?”

¹² Iri acharineete Jacob-ni panairori pairani iroka jiñaa, irootake jimiretajaantakariri irirori, irojatzi jimireyetaka itomipayeeni, jimireyetakaro eejatzi ipiraite.

¿Panayirima eeroka?” ¹³ Jakanakero Jesús, ikantanakero: “Maaroni miretarori iroka jiñaa, eero opeya imiretzi.”

¹⁴ Iriima itzimi miretakyaarone jiñaa nomperiri naaka, eerora jimirenetai. Tema jiñaatatsiri nopantziri naaka ari oshitovaashiretantaiyaari onkempivaityaaro oshitovaatantatyeeyaarimi jiñaa añakaantatsiri.”

¹⁵ Okantzi tsinane: “Pinkatharí, pimpenaro naaka iroka jiñaatatsiri, eero napiitantaaro nomiretai,

---

* **4:6** Ikantayeetziro jaka “ooryaa tampatzika,” iroojatzi ikantaitziri pairani joveraaka ooryaa 6.

eero nopipiyavaitanta jaka nonkaye jiñaa.”

¹⁶ Ari ikantziro Jesús: “Piyaate, pinkaimeri piime, impoña pimpiyake jaka.” ¹⁷ Okantzi tsinane: “Tekatsi noime.” Ikantziro Jesús: “Kameetha pikantake, te intzime piime, ¹⁸ tema tzimavetaka pairani ikaratzi 5 piime. Iriima itzimi pitsipatari iroñaaka, kaarira piime. Omaperora okaratzi pikantake.” ¹⁹ Okemavakera ikantakero, okantanake tsinane: “Pinkatharí, niyotanakemi naaka kamantantaneri pinatzi. ²⁰ Pairani nocharineete Samaria-satziite jiñaapinkathatapiintakeri Pava jaka, otzishikira. Iro kantamaitacha eerokaite Judío-perori pikantaiyini janta Jerusalén-ki, ari añaapinkathatapiintairiri.” ²¹ Ikantanakero Jesús: “Pinkempisantavake tsinane, irootaintsira piñaapinkathayetairi eerokaite Ashitairi, eero okovajaanta pimpoke jaka otzishiki, eero okovajaanta piyaate eejatzi Jerusalén-ki. ²² Omaperovetatya, te piyotaiyerini eerokaite ipaita piñaapinkathatapiintziri. Irooma naakaite niyotziri itzimi noñaapinkathatziri. Tema irika intzime ovavisaakotantatsine, judío irinatye. ²³ Iro kantacha, irootzimataintsi. Iriitake iroñaakara ñaapinkathatajaantziriri Ashitairi itzimi ñaapinkathashiretataitziriri. Tema iriiyetake ikoviri Ashitairi ñaapinkathayetairine. ²⁴ Pava iriijatzi Tasorentsinkantsi, kaari koñaatatsine. Inkarate ñaapinkathayetairine, ontzimatyé iñaapinkathashiretai, te onkovajaantaiya irantayetairo koñaayetatsiri.” ²⁵ Okantzi tsinane: “Niyotzi naaka, ari impokakeri Mesías, ipaiyeetziri Cristo. Aririka irareetakya irirori, ari inkamantapaakairo maaroni tsika

okantakota.” ²⁶ Ikantzi Jesús: “Naakatake, itzimi ñaanatajaantakemi.”

²⁷ Ari jareetaiyapaani iriyotaane. Ipampoyaaminthatapaakeri jiñaapaakeri ikinkithavaitakairo tsinane. Iro kantamaitacha tekatsi osampitapaakerine opaita okoviri tsinane, tsikarika opaita ikinkithavaitakairori.

²⁸ Ari ookanakero tsinane oyovitenaki, jatake nampitsiki, okantapaakeri atziriite:

²⁹ “Pimpokaiyeni piñeeri aparoni shirampari itzimi iyotakenarori maaroni nantayetakeri pairani. ¿Kaarima ikantaka Cristo?” ³⁰ Ikanta ishitovaiyanakeni atziriite nampitsiki, pokaiyanakeni isaikakera Jesús.

³¹ Ari ipankiventaiyarini iriyotaane, ikantziri: “¡Rabí, poya!” ³² Ikantzi Jesús: “Tzimatsi opaita novari naaka, te piñeeyeroni eeroka.”

³³ Ari josampitavakaayetana iriyotaane: “¿Tzimatsima ipaita amakeneriri irovarite?”

³⁴ Iro kantacha Jesús, ikantanake: “Iro nokempitakaantari novarite naaka nantero ikoviri itzimi otyaantakenari, ontzimatyé nonthonkero eejatzi antavairentsi ipakenari.

³⁵ Jiroka pikantapiintaiyini eeroka: ‘Kapatapaaka 4 kashiri osampatantyaari pankirentsi.’ Iro kantacha naaka nonkantemi pamene pankirentsimashiki, aritake sampainkatake ontzimatyé aavatyá. ³⁶ Inkarate antavaitatsine iraavatero pankirentsi ari impinayee-tairi.

Okaratzi pankirentsi iraavayeetairi iriiyetakera oshiyakaaventacha inkarate kañaanetatsineri. Iroora inkimoshiretantaiyaari itzimi pankitakerori intsipataiyaari itzimi

aavatairori. ³⁷ Tema omaperotatya iroka joshiyakaaventaitakeri, ikantaitzi: ‘Tzimatsi aparoni itzimi pankitakerori, tzimatsi pashine intzime aavatairone.’ ³⁸ Notyaantakemi naaka piyaate eerokaite paavayetairo kaari pipomerentsiventa pantavaiventero. Tema tzimayetatsi pashine pankiventakarori jantavaiventakero. Eerokayetake anintagaarori irantavaitane irikaite.”

³⁹ Tema osheki Samaria-satzi saikatsiri nampitsiki kempisantavakeriri Jesús okantakaantziro tsinane okantantapaake: “Jiyotakenarori maaroni nantayetakeri pairani.”

⁴⁰ Ikanta Samaria-satziite, jareetaiyapaakani ipankinatapaakari Jesús isaikimotanakeri inampiki. Ari jimatakero Jesús, apite kitaite isaikanake, ⁴¹ osheki pashine kempisantanaintsi ikemajaantakerira iriroriite okaratzi ikantayetziro Jesús. ⁴² Ari ikantayeetanakero tsinane: “Kempisantayetaana naaka iroñaaka, tera iro intaani nonkempisantantaiyaari okaratzi pikamantapaakena, aña naaka kemajaantairi okaratzi ikantayetziro. Niyotaiyeerini eejatzi omaperotatya iriitake ovavisaakoshiretantaat-sine jaka kipatsiki, iriitake Cristo.”

Jovashinchagairi Jesús itomi aparoni jevari

⁴³ Ikanta omonkarataka apite kitaite isaikapaake Jesús Samaria-ki, avisanake iriyaatero Galilea-ki. ⁴⁴ Tema iri Jesús kantajaantaintsi: “Aparoni kamantantaneri te iriñaapinkathayeeteri inampijanoriki.” ⁴⁵ Ikanta jareetaa Galilea-ki, osheki jaakameethayeetavairi

janta, tema ari ikaratake jiyaataiyake Jerusalén jomoshirenkiro Anankoryaantsi, jiñaakero maaroni jantayetakeri Jesús janta.

⁴⁶ Ari jareetaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipeyakero jiña okempivaitanakaro jimireetari. Tzimatsi janta aparoni iriiperori jevari, mantsiyataintsiri itomi janta Capernaum-ki. ⁴⁷ Ikanta irika jevari ikemakotakeri Jesús ari jareeta Galilea-ki ipoñagaaro Judea-ki, jiyaatashitanakeri iriñeeri. Ipankinatapaakari, iriyaate ipankoki, irovashinchagairi itomi, irootaintsi inkamake.

⁴⁸ Ari ikantanake Jesús: “¿Opaitama kaari pikempisantantana eerokaite? Pikovajaantziya noñaakemiro kaari piñaapiintzi pairani, pikovajaantzi notasonkaventantavake.” ⁴⁹ Iro kantacha jevari ikantanakeri: “Pinkatharí, thameeta iroñaaka, tekera ikamanakeeta notomi.”

⁵⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “Pimpiye pipankoki. Eshitakotai pitomi.” Ikempisantanake shirampari okaratzi ikantakeriri Jesús, piyanaka.

⁵¹ Ipiyaminthaita ipankoki, jomonthaakari iromperataneete, ikantavairi: “¡Eshitakotai pitomi!” ⁵² Josampitanakeri irirori tsika joveraa ooryaa jamataakoneentantanaari itomi, ikantaiyini iromperatane: “Chapinki, itainkanakera ooryaatsiri, ari avisanakeri ikatsirinkavaitzi.”†

⁵³ Ari ikinkishiretanakero ashitariri aritake joveraakari ooryaatsiri chapinki ikantakeri Jesús: “Eshitakotai pitomi.” Iroora ikempisantanakari

† 4:52 Kantakotachari jaka “itainkanake ooryaa,” irootake ikantayeetziri pairani “hora 7.”

irirori, ari okempitanakari eejatzi maaroni isheninkamirinkaite irirori ikempisantanakeri Jesús. ⁵⁴ Irootakera apitetaintsiri joñaakantziro Jesús itasonkaventantzi jareetaara Galilea-ki ipoñagaaro Judea-ki.

5

Kisoporokiri Betesda-satzi

¹ Okanta okarayetapaake iroka, joimoshirenkaiyaani Judío Jerusalén-ki. Ari jiyaatzitakari eejatzi Jesús.

² Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri jovaankanaay-eetziro jiñaa ipaitayeetziri iñaaneki hebreo “Betesda.” Tzimatsi okaratzi 5 opankoshetaaniki. Ari otsipanampitaro osaiki ashitakorontsi ipaitayeetziri “Oisha.” ³ Ari ipiyotakari

osheki mantsiyari, mavityaakiri, kisoporokiri, ethorivaitatsiri jonoryaayetaka kipatsiki joyaaventaro oshevaate jiñaa. ⁴ Tema

ikantayeetzi: Inatzi ipokapiintzi maninkariite ishevaatakaairo jiñaa, intzimerika etanakyaarone impiinkaantakyaaro jiñaa oshevaatara, aritake ireshitakotanai jimantsiyavaitzi. ⁵ Tzimatsi janta mantsiyarimashiki aparoni tzimakotaintsiri 38 osarentsi imantsiyavaitake. ⁶ Ikanta Jesús

jiñapaakeri jonoryaaka, jiyotapaake osamani okantaka jimantsiyavaitake irika, josampitapaakeri, ikantziri: “¿Pikovima peshitakotai?”

⁷ Ari jakanake mantsiyari: “Pinkatharí, te intzime impaitya oviinkenari aririka oshevaapaitetya jiñaa. Tema nokovavetapiintara nompiinkaatemi naaka, aritake janaakotakena

pashine ipiinkaatake irirori.” ⁸ Ari ikantzi Jesús: “Pintzinaye, paanairo ponoryaamento, piyaatai.” ⁹ Apathakero jeshitakotanai irika, jaanairo ironoryaamento, aniitanai. Iro kantacha, tema kitaite jimakoryaantaitari onatzi, ¹⁰ ikantakeri judío-payeeni irika shirampari eshitakotaatsiri: “Kitaite jimakoryaantaitari onatzi iroñaaka, te oshinetaantsite paanairo ponoryaamento.” ¹¹ Jakanake irika shirampari, ikantzi: “Irinta itzimi ovashinchagaanari, ikantakena: ‘Paanairo ponoryaamento, piyaatai.’” ¹² Ari ikantaiyanakeni Judío: “¿Niinka kantakemiri: ‘Paanairo ponoryaamento, piyaatai?’” ¹³ Iro kantacha irika shirampari te iriyoteri niinka ovashinchagairiri, tema te iriñaavairi Jesús tsika ikenanake, ipiyotaiyakanira atziriite janta. ¹⁴ Ipoña Jesús jiñgairi shirampari janta tasorentsipankoki, ari ikantziri: “Pinkeme, aritake eshitakotaimi iroñaaka, eerora papiitairo pantairo kaariperori, ari onkantya eero avishimotantami koveenkaperotatsiri.” ¹⁵ Ikanta irika shirampari jatanake, ikamantakeri judío-payeeni iriitakera Jesús itzimi ovashinchagairiri. ¹⁶ Iro opoñaantari ikovi judío-payeeni iroveri Jesús, tema jovashinchaantake kitaite jimakoryaantaitari. ¹⁷ Iro kantamaitacha, ikantanake Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantavaitzi Ashitanari, ari nokempitzitari eejatzi naaka nantavaitzi.” ¹⁸ Irootakera, ikovaperotantanakari judío-payeeni iroveri Jesús, tema te intaani jantavaitantakaro kitaite jimakoryaantaitari, aña joshiyakotakari Pava, ikantakera Jesús iriitake

Pava jiritajaantari irirori.

Ishintsinka Itomitari Pava

¹⁹ Ipoña Jesús jakanakeri, ikantzi: “Irika Itomitari Pava tekatsi irantashivaitya irirori ikovakaanekiini. Intaani jantziro okaratzi jiñaakotziriri Ashitariri. Maaroni okaratzi jantziri Ashitariri, irojatzji jantziri Itomi. Omapero. ²⁰ Tema jetakotari

Ashitariri irika Itomitari, joñaakiri maaroni jantayetziri irirori. Eekero iroñaakatyeeri tsikarika opaiyetari iniroitetatsiri, irootake pimpampoyaaminthataiyerine eerokaite.

²¹ Tema ikempitara Ashitariri jovañaayetziri kaminkari, ikañaanetakairi, ari ikempitari eejatzji Itomitari, irañaakaayeteri inkoveri irirori. ²² Tera iriyakoventantatsine Ashitariri, aña iri Itomi ishinetake iriyakoventantai, ²³ ari onkantya maaroiteni iriñaapinkathayetantyaariri Itomi ikempitaayeetzirira Ashitariri. Itzimi kaari ñaapinkathatairine Itomitari, tera jiñaapinkathatzitari Ashitariri, itzimi otyaantakeriri.

²⁴ Itzimirika ovayempitatairone nokantayetziri, impoña inkempisantanairi itzimi otyaantakenari, aritake inkañaaneshireyetai. Eero jovasankitaavaitaitziri, tema karatapaake ikaamanevaitzi, kañaane ikantayetaa. Omapero. ²⁵ Irootzimataintsira omonkaratya, iroñaakatajaantake, inkemapaitetairo kamashireriite iñaane Itomi Pava. Inkarate kemavairone, aritake irañaashireyetai. Omapero. ²⁶ Tema ikempitara Ashitariri jañaakaantajaantzi, iro ishinetaakeriri eejatzji

Itomi irañaaakaante irirori, ²⁷ ishinetakeri eejatzi iriyakoventantai, tema iriitake Itomi Atziri. ²⁸ Eero pipampoyaaminthatashitaro iroka. Tema irootzimatainsi omonkaratya inkemayetantaiyaarori kaminkariite iñaane, ²⁹ ari impiriintayetanake tsika ikitayetaka. Ikaratzi antayetakerori kameethari, ari inkañaaneyetai. Iriima ikaratzi antayetapiintakerori kaariperori, irañaaeyetaiya irovasankitaayeetairi.”

Ñaayetajaantakeriri Cristo

³⁰ “Tera nantashivaitaro naaka nokovashitari, iri Ashitanari shinetanarori namenakotemi. Okaratzi nokantakoventantziri tampatzika okantaka, tema te nantashivaityaaro nokovakaari naaka, aña iro ikoviri Ashitanari otyaantakenari. ³¹ Naakami kinkithatakovaitashitachane apaniro, tekatsira apantyaarone nokinkithatakoவை-taka. ³² Iro kantamaitacha tzimataitatsi pashine kinkithatakotanari, niyotzi irootake kyaaryooperotatsiri okaratzi ikinkithatakotakenari irirori. ³³ Omaperovetatya iñaaventakena Juan potyaantantakariranki irosampitakiteri. Tema okaratzi ikinkithatakotavakenari omaperotatya. ³⁴ Iro kantacha tera iro noñaaventamatsite iroñaaka okaratzi ikinkithatakotanari aparoni atziri kempitakariri Juan. Aña iro noñaaventataitzi matzirori ovavisaakoshiretaimi. ³⁵ Tema Juan ikempivetakari aparoni ootamentotsi itzimi kitainkatapaintsiri. Iro pikovapaintziri eerokaite panintaavakyaaro ikempitari kitainkari. ³⁶ Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anayiriri Juan. Okaratzi nantziri naaka, irootake ikantanari Ashitanari

nantero, iroora oñaakantzirori iriira Ashitanari otyaantakenari. ³⁷ Ari ikempitakari Ashitanari, itzimi otyaantakenari, ikinkithatakotakena irirori, temaita pinkempisantero iñaane. Te piñaavorotaneteri. ³⁸ Te onkyaantaajatyaami iñaane, tema te pinkempisanteri irotyaantane. ³⁹ Amatsinka pikantaveta piñaanatziro Osankinajanorentsi, tema ari poyaakoneentarori piñaayetairo pinkañaaneyetai. Iro kantamaitacha, aña naakavetaka okinkithatakotzi Osankinajanorentsi, ⁴⁰ temaita pinkovayetaiyeni eeroka paventaayetyaana onkantya pinkañaanetantaiyaari. ⁴¹ Te nonkokovatashityaaro naaka intharomentavaiyaana atzirite. ⁴² Aña niyotzitaiyami tsika pikantaiyani eeroka, niyotzitami eejatzi te petakotari Pava. ⁴³ Naakatake jovake Ashitanari nompoke nopairyagairo ivairo. Temaita paakameethataiyenani eerokaite. Irooma aririka impoke pashine pairyaashivaitapaakyaarone ivairojanori irirori, iriia paakameethataiyerine. ⁴⁴ ¿Tsikama pinkene pinkempisantaiyeni, eerokara tharomentashivaitavakaacha, teya pinkokovatero iri tharomentaventaiya Pavajanori? ⁴⁵ Eerora pikinkishirevaitashita naakara thavetakotemine Ashitanariki. Intzime thavetakotajaantaimine iriitake Moisés-ni, itzimi paventaapiintayetaari eerokaite. ⁴⁶ Tema arimi pinkempisantajaantakerimi Moisés-ni, aritakemi pinkempisantavakenami naaka, tema naakatake josankinatakotake Moisés-ni. ⁴⁷ Irooma te pinkempisantero okaratzi josankinatakeri, ¿tsikama pinkene pinkempisantero onkarate

nonkantayetemiri naaka?”

6

Jovakaari Jesús 5,000 shirampari

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ikanta okaratapaake iroka, montyaanaka Jesús intatsikero inkaare saikatsiri Galileaki, irojatziri ipaiyeetziri Tiberias. ² Osheki atziri oyaatakeriri, tema jiñaayetakitziiri itasonkaventantake jovashinchaayetairi mantsiyariite. ³ Ipoña itonkaanake Jesús otzishiki, ari isaikapaake itsipayetakari iriyotaane. ⁴ Irootake areetzimataiya kitaite Anankoryaantsi, aripaite joimoshirenkapiintari judío-payeeni. ⁵ Ikanta jamenapaake Jesús, jiñaatzi osheki atziri oyaatakeriri, ikantakeri Felipe: “¿Tsikama amananteka ovaritentsi ovakayaariri maaroni irika atziri?” ⁶ Aña josampitashitari Felipe iriñaantyaariri tsika inkante, tema jiyotajaantake Jesús opaita iranteri. ⁷ Ari jakanake Felipe, ikantanake: “Eerotya jantetaajata 200 denario amanantemi ovaritentsi, aña eepichokiini irovamatsitakya aparopayeeni irikaite.” ⁸ Ipoña ikantanake Andrés, iriitake pashine iriyotaane, irirentzira Simón Pedro, ikantzi: ⁹ “Jirika jaka aparoni eentsi amaintsiri 5 tanta, apite shima. Iro kantacha, ¿arima irantetakyaari osheki atziri?”* ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pinkanteri maaroni isaikayete.” Okataroshimashitatzi janta, ari isaikaiyakeni. Ikarataiyini 5,000

* **6:9** Ikantaitzi jaka iroka tanta, iro jovetsikayeetake cebada.

shirampariite. ¹¹ Ari jaakotanakero Jesús tanta, ipoña ikaratakero ipaasoonketakeri Pava, itsiparyeetakeneri ikaratzi saikamashitaintsiri. Ari ikempitaakeriri shima, ipayeetakeri maaroiteni kovatsiri. ¹² Ikanta ikemaiyapaakani maaroni, ikantairi Jesús iriyotaane: “Paayetairo opetoki okaratzi tzimakaantapaintsiri, eero apaavaitanta.” ¹³ Jiyoyaayetairo iriyotaaneete, ijaikitai 12 kantziri opetoki tzimakaantapaintsiri karavetachari 5 tanta. ¹⁴ Irikaite atziri, jiñaakerora itasonkaventakero Jesús ovaritentsi, ikantaiyanakeni: “Omaperotaajatatya, iriitakera irika Kamantantaneri itzimi ishinetaitakeri impoke jaka kipatsiki.”

¹⁵ Iro kantacha Jesús jiyotake ishintsiventaitaty-eeri irayeetanakeri impinkathariventereri atziri-ite, eejatzi itonkaanai otzishiki, inkene isaikavaite apaniro.

Janiitantaro Jesús inkaare

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ikanta osheetyaanake, oirinkaiyaani inkaareki iriyotaane Jesús, ¹⁷ otetaiyapaani pitotsiki, montyaakotaiyaani iriyaatairo Capernaum-ki. Aritake tsireniperotanake, tekera impiyeeta irirori Jesús. ¹⁸ Ari otampyaatapaake, iniroite otamakaanake inkaare. ¹⁹ Aritake santhatake jimontyaakotaiyani, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaaro inkaare. Antaro itharovaiyanakeni iriyotaane.† ²⁰ Ikantapai Jesús: “¡Naakatake, eero pitharovaiyini!”

† **6:19** Kantakotachari jaka “santhatake jimontyaakotaiyani,” iro-jatzi ikantaitziri “5 terika 6 kilómetro,” ikantaitziri eejatzi pairani “25 terika 30 estadio.”

21 Kimoshire ikantaiyani jotetavairi pitotsiki, tekera osamanite, aatakotaiyapaakeni ikovirora irareetya.

Osheki atziriite amemenatakeriri Jesús

22 Okanta okitaitamanai, irojatzi isaikaiyakeni atziriite intatsikero, jiyotaiyakeni iro apinto pitotsi jimontyaantanaa iyotaariite, te inkaratanairi Jesús. 23 Ari areetakotantapaaka pashine pitotsi poñaayetachari Tiberias-ki, aataiyapaakeni tsika okarikitzi jovaiyakani tanta chapinki ipaasoonkeventakeri Avinkatharite. 24 Ikanta jiñeeyake te isaike Jesús, eejatzi iriyotaaneete, otetaiyanakani atziriite pitotsiki, jatake Capernaum-ki inkokovatairi.

Ipaiyeetziri Jesús “ovaritentsi añaaakaaneri”

25 Ikanta jareetaiyapaakani intatsikero, jiñaapairi Jesús, josampitapaakeri: “Rabí, ¿tsikapitema pipokake eeroka jaka?” 26 Ikantanakeri Jesús: “Irootakera pikokovatantanari eerokaite tema pikemaneentaiyakani chapinki povaiyakani, añã tera iro pikokovatantanari pikemathanakero notasonkaventantake. Omapero. 27 Te arite piñaashintsiventashivaitaro ovaritentsi thonkanetachari, añã iro piñaashintsiventya ovaritentsi enitatsiri, ontzime kañaanetakaimine. Iroora ovaritentsi ipantziri Itomi Atziri, tema Pava, Ashitariri, iriitake jookotakeri.” 28 Ipoña josampiitanakeri, ikantaitziri: “¿Tsikama nonkantayetyaaka noñaashintsiventantaiyaarori ikoviri Pava?” 29 Jakanake Jesús: “Ikoviri Pava pantayetairi, ontzimatye pinkempisantairi irika itzimi

jotyaaantakeri.” ³⁰ Ipoña josampiitanakeri eejatzi: “¿Intsityaa pintasonkaventante onantyaari nonkempisantemi? ¿Opaitama pantayetakeri?

³¹ Pairani acharineete jovayetakaro janta tsika te inampiitaro ipaiyeetziri ‘maná,’ irootake okantziri Osankinarentsi:

Pava pakeri iroyaaro ovaritentsi paryeentsiri inkiteki.”[‡]

³² Jakanake Jesús, ikantzi: “Okaratzi ovaritentsiperotatsiri poñeenchari inkiteki, kaarira Moisés-ni panterone. Aña iri Ashitanari payetemirone. Omaperora. ³³ Tema irika ovaritentsi ipantziri Pava, iriitakera poñeenchari inkiteki, iri kañaanetakaayetairine osavisatziite.”

³⁴ Ari ikantayeetanakeri: “Pinkatharí, pimpapiintenaro iroka ovaritentsi.”

³⁵ Ikantzi Jesús: “Naakatakera ovaritentsi kañaanetakaantaneri. Inkarate oshentashire-tainaneri naaka, eero itashaavaitai. Inkarate kempisantanainane naaka, eero jimirevaitai.

³⁶ Tema aritake nokantaiyakemi, temaita pinkempisantaiyena okantavetaka piñaavetakana.

³⁷ Ikaratzi joshentashiretakaakanari Ashitanari, iriyyetakera oshentashireperotainane, eerora nomanintavakeri naaka. ³⁸ Tema te iro nompokantakyaari jaka nopoñaaka inkiteki nantayetero nokovashivaitari naaka, aña iro nantapiinte ikoviri Ashitanari, itzimi

---

[‡] **6:31** Jaka tsika oñaaventakota “ovaritentsi,” irootake ikantayeetziri pairani “tanta.” Ari okempitari eejatzi, jiñaaventakoyeetzirora pairani tanta, iroora jiñaaventakoyeetzi maaroni ovaritentsi. Iroovaitake akantapiintaiyini aakaite: “Poya kaniri,” tera intaani añaaventero kaniri, aña tzimataitatsi eejatzi vathatsi oyaari.

otyaantakenari. ³⁹ Jiroka ikoviri Ashitanari otyaantakenari, eero nopeyakaantaajatzi aparoni ikaratzi joshentashiretakaayetaanari, aña ontzimatye noviriintayetairi overaanta-paakyaarone kitaite. ⁴⁰ Tema ikovi Ashitanari eejatzi, maaroni itzimi amenairine Itomi Pava, inkarate kempisantairine, aritake inkañaanetakaayetairi. Naakatajaantakera oviriintairine omonkaratapaakyaarika kitaite.”

⁴¹ Irootakera ipoñaantanakari judío-payeeni ikishimavaitanakeri Jesús, tema ikemakera ikantake: “Naakatake ovaritentsi poñeenchari inkiteki.” ⁴² Ari ikantavakaiyanakani: “¿Kaarima irika Jesús, itomi José? Niyotaiyirini naaka ashitariri. ¿Opaitama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkiteki?’” ⁴³ Ikantanake Jesús: “Aritapaake pikishimavaitakena. ⁴⁴ Tekatsira oshentashirevaitashityaanane naaka, eerorika jamashiretairi Ashitanari itzimi otyaantakenari. Naakatake oviriintajaantairine omonkaratapaakyaari kitaite. ⁴⁵ Irosankinareki kamantantaneriite, ikantake:

Iriitajaantake Pava iyotagairine maaroiteni.

Maaroni itzimi kemairiri Ashitanari, itzimi iyotairiri irirori, joshentashiretaana naaka.

⁴⁶ Tera nonkantatye tzimatsira ñavorotakerine Ashitanari, aña apaniro jiñaavorotataitziri poñeenchari Pavaki. ⁴⁷ Itzimirika kempisantai nane naaka, aritake inkañaanetai. Omapero.

⁴⁸ Naakatakera ovaritentsi añaakaanerini.

⁴⁹ Jovavetakaro picharineete ‘maná’ janta tsika te inampiitaro, kamayetzimaitaka. ⁵⁰ Iriima oshiyakarori ovaritentsi noñaaventziri naaka

ipoñaatya inkiteki. Intzimerika ovaiyaarine irika, eero ikaamanetai. ⁵¹ Naakatakera kañaaneri ovaritentsi poñeenchari inkiteki. Intzimerika ovakyaarone iroka ovaritentsi, ari inkañaanetai. Iroka ovaritentsi nopantziri naaka, novathajanora onatzi. Iriira noshinetakoventa osavisatziite inkañaaneyetantaiyaari.”

⁵² Ari ikantavakaiyani judío: “¿Tsikama inkenakairoka irika irovakaantairori ivatha?”
⁵³ Ikantanake Jesús: “Eerorika povaro eerokaite ivatha Itomi Atziri, eerorika piriro iriraane, eerora pikañaaneyetai. Omapero. ⁵⁴ Itzimirika ovakyaarone novatha, itzimi irakerone niraane, ari inkañaaneyetai. Naakatake oviriintajaan-tairine omonkaratapaakyaarika kitaite. ⁵⁵ Tema iroka novatha ovaritentsiperori onatzi, iroka niraane iro jimireperoitari. ⁵⁶ Intzimerika ovakyaarone novatha, intzime eejatzi irakerone niraane, itsipashiretaatyaana naaka, eejatzi naaka notsipashiretaari irirori. ⁵⁷ Tema Ashitanari, itzimi otyaantakenari, kañaaneri jinatzi, iriitake añaakaanari naaka. Ari okempitari eejatzi, intzimerika ovaiyaanari naaka, iriitake nañaakaayetairi. ⁵⁸ Nokinkithatakotatziirora ovaritentsi poñeenchari inkiteki. Iroka ovaritentsi te oshiyaro ‘maná’ otzimi jovayetakari pairani picharineete eeroka, okantavetaka jovayevetakaro, ikamayetake. Iriima inkarate ovakyaarine irika oshiyarori ovaritentsi, ari inkañaanetai.” ⁵⁹ Irooyetakera jiyotaantakeri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Iñaaventayeetziro kañaanetaantsi

⁶⁰ Ikanta ikemayeetakero iroka iyotaantsi, irikaite ikaratzi oyaatziriri Jesús, ikan-taiyanakeni: “Iroka ikantayetakeri Jesús pomerentsiitaka akantyaarori. ¿Ipaitama kempisantamatsiterine?” ⁶¹ Ikanta Jesús, jiyotake okaratzi ikishimavaitaiyiri, josampitanakeri: “¿Tema onimotemi iroka? ⁶² ¿Opaitama avisatsine, aririka piñeeri Itomi Atziri irovajenokaiya tsika ipoñaaka pairani? ⁶³ Okaratzi noñaaventakoyetakemiri, iroora kantakotacha okaratzi añaashiretakaantatsiri, kaarira avathajanori noñaaventakote, tekatsi ompaiperotajaantya avatha. Aña iro noñaaventzi aventaashirenkantsi kaari koñaanetatsi, kañaanetakaantatsiri. ⁶⁴ Iro kantacha eenirotatsi tsika pikaratzi eerokaite kaari kempisantatsine.” Tema jiyotzitataika Jesús itzimi kaari kempisantatsine, tsika itzimi pithokashityaarine. ⁶⁵ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Iroora nokantzitantakamiri: ‘tekatsira oshentashirevaitashityaanane naaka: eerorika ishineshiretaanari Ashitanari.’ ”

⁶⁶ Aripaitera, jiñeetake osheki piyapithatanakeri Jesús oyaavetapiintakariri. ⁶⁷ Ipoña Jesús josampitanakeri 12 iriyotaane: “¿Pikovima eejatzi eerokaite piyaatayetai?” ⁶⁸ Ari jakanake Simón Pedro: “Pinkatharí, ¿Intzimekama niyaatashiteri? Aña eerokatake ñaaventajaantakerori kañaanetaantsi. ⁶⁹ Aritake nokempisantaiyakemi naakaite. Niyotaiyini eerokatake Cristo, Itomi Pava Kañaaneri.” ⁷⁰ Jakanake Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoyaakemiri pikaratakera 12? Iro

kantamaitacha, tzimatsi aparoni pikaratakera kamaari jinatzi.” ⁷¹ Jiñaavaitakerora iroka Jesús, jiñaaventatziiri Judas, Itomi Simón Iscariote. Tema iriitake Judas pithokashityaarine, iriivetaka aparoni karatapiintakeriri 12 iriyotaane.

7

Irirentzipayeeni Jesús te inkempisantaiyerine

¹ Ikanta okaratapaake irokapayeeni, jareetan-tavaita Jesús janta Galilea-ki. Te inkove isaikanai Judea-ki, tema janta ikokovatatziiri judío-payeeni iroveri. ² Iro kantacha monkaratzimataa kitaite ikimoshireventapiintziro judío-payeeni ipaiyeetziri “pankoshetantsi.” ³ Ithainkitanakari, irirentzi irirori okarikiini, ikantanakeri: “Eero pomanatziita jaka, piyaate Judea-ki iriñaantyaamiri janta piyotaaneete onkarate pantayeteri. ⁴ Tema ikaratzi kovatsiri irasagaamentaityaari, te jomanakaatziitaro jantayetziri. Pimatziroora eeroka pantayetziro opaiyetari, poñaakantero tsika ipiyotaiyani atziriite.” ⁵ Tetya inkempisantaajateri eejatzi irirentzipayeeni. ⁶ Ari ikantanake Jesús: “Aña tekera omonkarapaitetyaata noñaakantantya naaka, irooma eerokaite aritzimovaitzimi maaroni kitaiteri. ⁷ Te inkisaneentemi eerokaite osavisatziite. Irooma naaka osheki ikisaneentana, tema koñaaro nokantziro naaka, okaratzi jantayetziri kaariperori onatzi. ⁸ Piyaataiyeni eeroka joimoshirenkaita, eero niyaatzita naaka, tema tekera omonkarapaitetyaata noñaakantantya.” ⁹ Ikantakeri iroka, irojatzi isaikanake Galilea-ki.

Joimoshirenkiro   Jesús   ipaiyeetziri
“pankoshetantsi”

¹⁰ Iro kantacha aritake jataiyake irirentzipayeeni, jatanake eejatzi Jesús joimoshirenkaita te iroñaakantajaantya, año iromananeekiini ikantaka. ¹¹ Íkovovatakeri judío-payeeni janta joimoshirenkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajatzi shirampari?” ¹² Osheki atziriite ñaaventakeriri Jesús. Tzimatsi kantayetatsiri: “Kameethari inatzi shirampari.” Tzimatsi pashine kantatsiri: “Te inkameethate, año jamatavitakeri atziriite.” ¹³ Iro kantamaitacha, omanaantsikiini jiñaaventayetziri Jesús, tema itharovakaayetatyari judío-payeeni.

¹⁴ Okanta oniyankitake joimoshirenkaita, kyaapaake Jesús tasorentsipankoki, jiyotaantapai. ¹⁵ Pampoyaavaka ikantaiyanakani judío, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanetantari irika, te inkyaaperovetaajatya tsika jiyotaantayeetzi?” ¹⁶ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Okaratzi niyotaantziri tera naaka iyotashityaarone, año iri iyotakaanaro otyaantakenari. ¹⁷ Inkarate kovaperotajaantanairone ikoviri Pava, ari iriyotairo iri Pava iyotakaanarori okaratzi niyotaantziri, tema te naaka iyotashivaityaarone. ¹⁸ Tema ikaratzi iyotaantzirori jiyotashivaitari, ikokovatatzi iriñaapinkathayeetashityaari. Iriima itzimi kovakovatzirori iñaapinkathayeetairi otyaantakeriri, iriira ñaavaitzirori kyaaryoori. Tera intzipishirevainete irirori. ¹⁹ ¿Tema josankinavetakami pairani Moisés-ni Ikantakaan-taitane? Iro kantacha, te pimonkarataiyerone.

¿Opaitama pasaryaantanari naaka povera iroñaaka eeroka?”²⁰ Ari ikantaiyanakeni atziriite: “¡Kamaarí! ¿Ipaitama asaryaamiri irovemi?”²¹ Ikantzi Jesús: “Maaroni eerokaite osheki pipampoyaakero piñaajatakena nantakeri kitaiteki jimakoryaantaitari.”²² Iro kantamaitacha, ikantakaantake Moisés-ni pintomeshitaanitapiintante. (Okantavetaka kaari Moisés-ni poñaakaantyaarone iroka, aña iri poñaakantanakaro avaisatziite tekeramintha intzime Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomeshitaanitapiintantzi eerokaite, okantavetaka kitaite jimakoryaantaitari.”²³ Piñaakero, pimonkaraantyaarori eerokaite Ikantakaantane Moisés-ni pitomeshitaanitapiintantake kitaite jimakoryaantaitari. ¿Ipaitama pikisaneentantantari naaka novashinchagairi ivathaki maaroni aparoni atziri kitaite jimakoryaantaitari?²⁴ Paamaventya ovapyiimotashitamikari aririka piyakoventante. Aña tampatzikashirepero pinkantya pamenayetakotante.”

¿Iriitakema irika Cristo?

²⁵ Tzimayetatsi Jerusalén-satzi, osampitanta-naintsiri, ikantzi: “¿Kaarima irika ikokovataitzi irovaiteri?”²⁶ Jirinta isaikake, maaroni jiñeetziri ikinkithavaitzi. Tekatsitya akotashiterine. ¿Jiyotatziima jevariite omaperotatya Cristo jinatzi irika shirampari?”²⁷ Iro kantacha irika, ayotaiyirini tsika ipoñaaro. Irooma apaata aririka impokake maperotzirori ipaita Cristo, tekatsira iyotatsine tsika ipoñaaro.”²⁸ Ikanta ikemake Jesús, isaikakera jiyotaantzi tasorentsipankoki,

shincheenka ikantanake: “¡Arima, piyotaiyana eerokaite tsika nopoñaaro! Iro kantacha tera naaka nintakaashityaarone nompoke, aña irotyaantane nonatzi itzimi javentaaperoyeetari. Tsika itzimi kaari piyotajataiyini eerokaite. ²⁹ Niyotziri naaka tema ari nokaratziri, iriitake otyaantakenari.” ³⁰ Ari ikovavetanaka irakaantayeetanakerimi, iro kantacha tekatsi akotashiterine, tema tekera omonkarapaiteta. ³¹ Osheki kempisantanakeriri Jesús, ikantaiyini: “Kaaririkami irika Cristo intzime pokatsine, eerotyaami itasonkaventantayetaajatzimi irika shirampari, ñaakero.”

Jotyaantake Fariseo oirikerine Jesús

³² Ikanta Fariseo-payeeni ikemakero ikantayetakeri atziriite jiñaaventziri Jesús, jaapatziyanakari ijevare omperatasorentsitaari, jotyaantake kempoyaaventarori tasorentsipanko iroirikakiteri. ³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapichepaite-tapaake nosaikimoyetanaimi eerokaite, impoña niyaatai isaikira otyaantakenari. ³⁴ Osheki pinkokovavetaiyaana eerokaite, iro kantacha eero piñagaana, tema eero pitsipatana tsika nosaikapai naaka.” ³⁵ Ari josampitavakaanaka judío-payeeni: “¿Tsikama iriyaamatsiteka irika eero añaantari? ¿Iriyaatatyema pashineki nampitsi joivaraayetaka asheninkapayeeni judío, inkene iriyotaayetairi kaari asheninkata? ³⁶ ¿Opaitama ikantakotziri: ‘Pinkokovavetaiyaana, eeromaita piñagaana, tema eero pitsipatana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiñaa kañaanetakaantatsiri

37 Ovekaraantapaakarori kitaite ari joimoshirenkaperoyeetari. Arira ikatziyanakari Jesús, shintsiini ikanta jiñaavaitanake, ikantzi: “Itzimirika mireneentavaitatsineri, iroshentashiretaiyaana naaka, imirevaitaiya.

38 Tema okantzi Osankinajanorentsi:

Inkarate kempisantainane naaka, onkempivaityaaro oshiyaashiretantyaarimi jiñaakañaanetakaantatsiri.”

39 Iriira joshiyakaaventzi Jesús jaka inkarate kempisantairine ari inampishiretantaiyaari Tasorentsinkantsi. Okantavetaka tekeramintha irotyaantayeeteriita Tasorentsinkantsi, tema Jesús tekerata irovajenokashitaiyaaro irovaneenkaro.

Itzimporokanake atziriite

40 Tzimayetatsi atziri kemakeriri Jesús ikantakeri, ikantaiyanake: “Omaperotatya irika shirampari kamantantaneri jinatzi.” 41 Tzimatsi pashine kantanaintsiri: “Cristo jinatzi irika.” Iro kantacha tzimatsi pashine kantatsiri: “Kaari, tema Cristo eero ipoñaaro Galilea-ki. 42 Tema okantzi Osankinajanorentsi:

Icharine irinatye pinkathari David-ni intzime Cristo-tatsineri, impoñeeyaaro Belén-ki, inampikira pairani David-ni.”

43 Ari itzimporokanakeri atziriite iñaanatavakaamentanakarira Jesús. 44 Tzimayetatsi kovavetanainchari irakaanterimi, tekatsimaita akotashiterine.

Tera iriñeetaajate kempityaarine irika iñaavaitzi

45 Ikanta kempoyaaventarori tasorentsi-panko jataiyeeni isaikira Fariseo-payeeni

itsipayetakari ijevare omperatasorentsitaari, ari josampitavairiri, ikantziri: “¿Opaitama kaari pamantakari?”⁴⁶ Ari ikantaiyini irirori: “¡Tera iriñeetaajate kempityaarine irika iñaavaitzi!”⁴⁷ Ikantaiyanake Fariseo: “¿Pimatzitakaroma eerokaite pishinetaka iramatavitemi?”⁴⁸ ¿Tzimatsima aparoni ajevarite kempisantakeriri irika shirampari? ¿Tzimatsima eejatzi naakaite Fariseo kempisantakeriri?”⁴⁹ Intaanira ikempisantamatsitziri atziriite kaari iyotakoterone Ikantakaantaitane, ovasankitaarira irinayete.”⁵⁰ Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri itzimiranki pokaintsiri iriñeeri Jesús, ikantanake: ⁵¹ “Okantzi Ikantakaantaitane, te oshinetaantsite iyakoventeri atziri terika ankemajaanteri aakaite inkene ayotero opaita jantakeri.”⁵² Ari ikantaiyanake irirori: “¿Eerokatakema eejatzi Galilea-satzi? Piñaanaperotero Osankinajanorentsi, ari piñaakero tekatsira kamantantaneri poñaachane Galilea-ki.”

Tsinane mayempiro

⁵³ Ipoña jiyaataiyeeni ipankopayeeniki.

8

¹ Iro kantacha Jesús tonkaanake irirori otzishiki Olivos. ² Ikanta okitaitamanai, ipiyaa tasorentsipankoki. Osheki atziri piyotzimentavaari, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriite. ³ Ikanta iyotzinkariite itsipayetakari Fariseo-payeeni jamakeneri aparoni tsinane jomonthagaitakari omayempitzi. Jovatziyapaakero niyankineki ipiyotaiyani.

4 Ikantapaakeri Jesús: “Iyotaantaneri, iroka tsinane jomonthaakotajaantaitakaro omayempivaitzi. 5 Ikantakaantake pairani Moisés-ni intsitokaitero, kantachari tsinane. ¿Tsikatya pikantzika eeroka?” 6 Iro josampitantariri irikaite ikovi inkompitakaityaari, ontzimantyaari ompaitya inkantakoteriri. Iro kantacha Jesús oyootanaka josankinavaitantaro irako kipatsiki. 7 Eekerora josampiyeetaziiri, ari ikatziyanaka joyootakara, ikantanakeri: “Terika pinkaariperoshiretaiyeni pikarataiyakenira eerokaite, petakaantyaaro pintsitokantyaaro mapi iroka tsinaneka.” 8 Eejatzi joyootanaa, japiitanairo josankinavaitzi kipatsiki. 9 Ikanta ikemaiyavakero kantachari, ari ipiyayetanaa, ikinkishiretakoyetanakero tsikara ikantayeta iriroriite. Iriira etatainakaro ipiyanaka antarikonaite. Ikanta isaikanake Jesús apiteroini itsipatakaro tsinane jamayeetakeri, 10 ikatziyanaa joyootaka, ari josampitziro ikantziro: “Tsinané, ¿Tsikama ikenaiyakeni? ¿Tekatsima iyaatakairone iriyakoventemi?” 11 Akanakeri iroori okantziri: “Tekatsitya, Novinkatharite.” Ikantzi Jesús: “Eejatzi naaka eero niyakoventzimi. Piyaatai iroñaaka, eerora papiitairo pinkaariperoshirevaitai.”

Jesús kitainkatakotziri osavisatzi

12 Ipoña japiitanakero Jesús jiyotairi atziriite, ikantziri: “Naakatake kitainkatakotziri osavisatziite. Itzimirika oshentashiretaiyaanane naaka, aritake nonkitainkashiretakotairi, onkempivaityaaro te inkenavaitai otsirenikitzi.”

13 Ari ikantaiyanakeni Fariseo-payeeni: “Povakoventavaitashitaka pikinkithatakovaिता apaniro, tekatsira apantyaarone okaratzi pikinkithatakovaivetaka.” 14 Ari jakanake Jesús: “Apantaro okaratzi nokinkithatziri naaka, okantavetaka noñaaventakovaivetaka apaniro. Tema niyotzi tsika nopoñaakaro, tsika janta niyaatai. Iro kantamaitacha eerokaite, te piyotaiyeroni. 15 Iro pametashitapiintakari eerokaite poshiyakotari atziriite jiyakoventantzi. Irooma naaka tekatsi niyakovente. 16 Irooma aririka niyakoventante naaka, okaratzi nokantayetzi omaperotatya, tema te apaniro niyakoventante, aña ari nokaratziri Ashitanari itzimi otyaantakenari. 17 Jiroka okantzi Ikantakaantaitane ipayeetakemiri eerokaite:

Aririka oshiyavakaa inkantayeteri apite
kamantakotantatsine, omaperotatya
okaratzi ikinkithatziri.

18 Naakatajaantakera kamantakotaincha. Eejatzi Ashitanari otyaantakenari irijatzi pashine kamantakotanari. Apitera nokaratzini nokamantakotaka.” 19 Ari josampitanakeri: “¿Tsikama isaikiri Ashitamiri?” Ikantzi Jesús: “Eerokaite te piyotaiyenani naaka, eejatzi pikempitairiri Ashitanari. Arimi piyotaiyenami naaka, ari piyotakerimi eejatzi Ashitanari.” 20 Arira ikinkithayetakeri Jesús jiyotaantzira tasorentsipankoki, janta tsika jovayeetapiintziri kireeki jashitakaayeetariri Pava. Iro kantamaitacha tekatsira aakaanterine, tema tekera omonkarapaiteta.

Tsika janta niyaatai naaka, eero pareeyetaa eerokaite

²¹ Ipoña japiitanakero Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, osheki pinkokovayetaina eerokaite, iro kantamaitacha ari pinkamakoyetairo piyaariperonka. Tema tsika janta niyaatai naaka, eero pareeyetaa eerokaite.” ²² Ari ikantaiyanake judío-payeeni: “¿Ishinevaitatyaama irika. Irootya ikantantari eero areeta aakaite tsika iriyaate irirori?” ²³ Ikantanake Jesús: “Osavisatzi pinayetzi eeroka, irooma naaka jenokisatzi nonatzi. Ari pinampitaro eerokaite kipatsiki, irooma naaka inkiteki nonampitaro. ²⁴ Irootake nokantantamiri: ‘Ari pinkamakoyetairo piyaariperonka. Tema eerorika pikempisantauro nokamantakovetakara niinkarika naaka, irootakera pinkamakotantaiyaarori piyaariperonka.’” ²⁵ Ipoña josampitanakeri: “¿Niinkama eeroka?” Ari jakanake Jesús: “Aritake nokamantzitakami ovakeraini. ²⁶ Tzimatsi osheki nonkantemiri, ari niyakoventakemi eejatzi. Tema okaratzi iñaavaitziri otyaantakenari kyaaryoori onatzi. Okaratzi nokamantayetzimiri eerokaite osavisatziite, irootake ikamantajaantanari irirori.” ²⁷ Iro kantacha irikaite kemakeriri Jesús, te inkemathatavakari jiñaaventatziiri Ashitairi. ²⁸ Irootake ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikakotakaantakeri Itomi Atziri, aripaitera piyote naakatake. Tera naaka antashivaityaarone nokovakaari. Intaani niyotaantziro okaratzi jiyotaanari Ashitanari. ²⁹ Tema itzimi otyaantakenari ari itsipashiretana naaka. Te irookaventena Ashitanari, tema

nantapiintziniri okaratzi ookimotariri.”
³⁰ Ikanta iñaaventayetakerora Jesús iroka, osheki kempisantanakeriri.

Iro kyaaryoori isaikakaashivaitanaiyaamine

³¹ Ipoña Jesús ikantanakeri judío-payeeni ikaratzi kempisantanakeriri: “Aririka poisokerotanyakyaaro noñaane, eerokatake kyaaryoori niyotaaneete. ³² Aritake piyotairo kyaaryoori, iro saikakaashivaitanaiyaamine.”
³³ Jakaiyanakeni irikaite: “Icharineete Abraham-ni nonayetzi naakaite. Te intzime impaitya omperavaityaanane. ¿Opaitama pikantantanari eeroka: ‘Ari pisaikashivaitanaiya?’ ”

³⁴ Ikantzi Jesús: “Ikaratzi antapiintzirori kaariperori, kempivaitaka omperatatyeyearimi. Omaperora. ³⁵ Aparoni omperataari kapichera isheninkavaitayeetyaari, iriima aparoni itomiitari inkantaitatyeyeaani isheninkamirinkayeetari. ³⁶ Tema aririka isaikakaashivaitanaiyaami Itomiitari, arira pisaikashitziivaitaiya. ³⁷ Niyotaiyimi icharineete Abraham-ni pinatzi. Iro kantamaitacha pikovaiyakeni povená, tema te ookimotami noñaaneyetari. ³⁸ Iroora noñaaventayetzi naaka okaratzi joñaakanari Ashitanari. Irooma eerokaite pantayetashitaro pikemakotairira ashitamiri eeroka.”

Iriira ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakeni iriroriite: “¡Aña iri Abraham-ni ipaiyeetziri Ashitanari, iriitake novaisatziite!” Ipoña ikantzi Jesús: “Eerokami charinetyaarinemi Abraham-ni, ari pantakeromi

okaratzi jantayetakeri irirori. ⁴⁰ Iro kantacha, okantavetaka noñaaventaperotakemiro okaratzi jiyotakaakenari Pava, pikovaiyakeni eerokaite povená. ¡Iro kaari irimatanete pairani Abraham-ni! ⁴¹ Irojatzí pantapiintaiyakeri okaratzi jantakeri pairani pivaisatziite.” Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “¡Tera naakaite irovaiyantane thainkatasorentsivaitaneri. Apaniro ikanta Ashitanari, iriitake Pava!”* ⁴² Ari jakanakeri Jesús: “Omaperomi iri Pava ashityaamine, ari petakotakyaanami, tema Pavaki nopoñaakaro naaka, jirikatakena. Tera naaka pokavaitashitachane nonintakaanekiini, aña iri Pava otyaantakenari. ⁴³ ¿Opaitama kaari pikemathatantana eerokaite? Iroora kantakaantzirori tera pinkovaiyeni pinkempisantero noñaane. ⁴⁴ Iriitake ashitakamiri kamaari, pantapiintakeneri okaratzi ikoviri. Tema ari jashi jovakero kamaari ovakera etantanakarori, jovamaashiretantzi. Thairi jinatzí, te iriñaavaaitero kyaaryoori. Aririka inkove iramatavitante, jiñaavaitziro thaiyaantsi. Iririite thairi jinatzí. ⁴⁵ Irooma naaka noñaavaitziro kyaaryoori ñaantsi, temaita pinkempisantaiyena eerokaite. ⁴⁶ ¿Tzimatsima jaka aparoni pikarataiyake iyoperotajaantziro ikantzira: ‘Kaariperoshireri jinatzí Jesús?’ Tema kyaaryoori onatzi okaratzi noñaavaitziri ¿opaitama kaari pikempisantantana? ⁴⁷ Itzimirika jashitari Pava, ikempisantzirori iñaane

* **8:41** Ikantakoitziri jaka “thainkatasorentsivaitaneri,” irijatzira ikantayeetziri mayempiriite. Tema joshiyakaaventapiintakeri pairani judío-payeeni, te inkinatanetyaari Pava, jantayetzirora kaariperori.

Pava. Irooma eerokaite tera jashitaami Pava, te pinkove pinkempisantaiyeni.”

Itzimitaika Cristo

⁴⁸ Ikanta judío-payeeni ikantanakeri Jesús: “Omatatya nokantaiyakemi Samaria-satzi pinatzi, tema kamaari pinatzi.” ⁴⁹ Ari jakanake Jesús: “Te nonkamaarite, noñaapinkathatziri naaka Ashitanari. Irooma eerokaite, te piñaapinkathataiyenani. ⁵⁰ Kaarira naaka kovashitachane piñaapinkathayetena, aña tzimatsi pashine kovatsiri iriñaapinkathayeetena, iriitakera iyakoventantaatsine. ⁵¹ Itzimirika kempisantairone noñaane, eerora ikaamaneyetai. Omaperora.” ⁵² Ari ikantaiyanake judío-payeeni: “Ari niyoperotaiyini omapero pikamaaritz. Tema kamake Abraham-ni, ari ikempitakari kamantantneriite, kamayetake maaroiteni. Ipoña pikantziya eeroka: ‘Itzimirika kempisantairone noñaane, ero ikaamaneyetai.’ ⁵³ ¿Panayirima eeroka nocharineni Abraham? Kamake irirori, ari ikempiyetakari kamantantneriite eejatzi. ¿Tsikama pimpaimatsityaaka eeroka?” ⁵⁴ Jakanake Jesús: “Naakami kovashitachane iriñaapinkathayeetenami, tekatsi apantyaarone. Iro kantacha itzimi ñaapinkathatakaantanari, iriitake Ashitanari. Irijatzi pikantapiintavetaiyarini eerokaite ‘Novavane.’ ⁵⁵ Iro kantamaitacha eerokaite te piyotaiyerine. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkante ‘te noñiiri,’ thairi nonake nokempitakotamiro eerokaite. Iro kantacha omapero noñiiri. Nokempisantziro iñaane. ⁵⁶ Pairani Abraham-ni,

picharineyetanakari eerokaite, ikimoshiretake iriñeerora nompokapaitete. Aritake jiñaamaitakana, iniroite ikimoshiretake.”⁵⁷ Ipoña judío-payeeni ikantanakeri Jesús: “Tekeramintha ontzime eeroka 50 posarentsite. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?”⁵⁸ Ari jakanake Jesús: “Tekeramintha intzimeeta Abraham-ni. ‘Naakatztitaka.’ Omaperora.”†⁵⁹ Ikanta irikaite jaayevetanaka mapi ikovi impicheerimi. Iro kantamaitacha Jesús, jomanapithatanakari. Shitovanake tasorentsipankoki.

9

Jovashincheeri Jesús mavityaakitatsiri itzimapaake

¹ Ikanta ikenayetzira Jesús, jiñaake aparoni mavityaakitatsiri, jashi jovatziiro ovakera itzimapaake. ² Ikanta iriyotaane josampitakeri, ikantziri: “Rabí, ¿Ipaitama imavityaakitantari itzimake irika shirampari? ¿Irooma kantakaantarori iyaariperonka ashitariri? ¿Irojatzima kantakaantarori iyaariperonka irirori?” ³ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Te iro kantakaanterone iyaariperonka irirori, te onkantakaantero iyaariperonka ashitariri eejatzi. Iro okantantari iroka, onkantya iriñaantayeetyaarori iroñaakantayeetero ishintsinka

† **8:58** Ipairyaapiintakara Jesús ikantzi: “Naakatztitaka,” ari oshiyakaro jiñaavaitake Pava pairani, jiñaanatantakariri Moisés-ni. Tema pairani Moisés-ni josampitakeriranki Pava, ikantziri: “Tsikama pipaitaka.” Ari jakanake: “Naakatztitaka.” Iro jiyotantaiyarini Judío-payeeni jiñaavaitake Jesús, ikovatzi irimonkaraiyaari Pava.

Pava. ⁴ Eenirora okitaitetzi, ontzimatye antero irantavaire itzimi otyaantakenari. Tema aririka ontsirenitanake, tekatsira kanterone irantavaite. ⁵ Eenirora nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakatake kitainkatakotziri osavisatzi.”

⁶ Ikaratakero iñaavaitake Jesús, ichoontanake kipatsiki, jamirokake kapicheeni kipatsipitha irakoki, jotziritaakitakeri mavityaakirika. ⁷ Ipoña iñaanatzi ikantziri: “Piyaate pinkivaakitya janta ovaankanaata paitachari Siloé.” Ari ikenanake mavityaakiri, ikivaakitapaaka. Ikanta ipiyapaaka, kantanai jameni kameetha.* ⁸ Ikanta isheninkapayeeni, ikaratzi ñaayetapiintziriri ikampitantzi impashiyeetyaari, josampitavakaayeta, ikantzi: “¿Kaarima irika saikapiintatsiri ikovakotantzi impashiyeetyaari?”

⁹ Tzimayetatsi kantatsiri: “Iriitake.” Pashine kantayetatsi: “Aña kaari, iriivaivetaka.” Iro kantamaitacha, ikantzi irirori: “Naakatake.”

¹⁰ Ipoña josampitanakeri: “¿Tsikama pikantairoka pamenantaari kameetha iroñaaka?” ¹¹ Ari ikantanake irirori: “Irinta shirampari paitachari Jesús, iriitake matakenarori, tzimatsi jotziritakenari nokiki, ipoña ikantakena: ‘Piyaate ovaankanaata Siloé. Ari pinkivaakityaari.’ Ikanta niyaatanake, ari nokivaakitapaaka, kantanai namene.” ¹² Ipoña josampitanakeri: “¿Tsikama iroñaaka irika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Te niyote.”

---

* **9:7** Iroka paitachari “Siloé,” irojatzii ipaitayeetziri: “Otyaantaari.”

Fariseo-payeeni josampitziri mavityaakiri eshi-takotaatsiri

¹³ Ipoña jaayeetanakeri mavityaakivetachari isaikayetzi Fariseo-payeeni. ¹⁴ Tema kitaite jimakoryaantaitari onatzi, jotziritaakipaitetan-takariri Jesús mavityaakivetachari, iro jamenantaari kameetha. ¹⁵ Ari josampitakeri Fariseo-payeeni tsika okanta jamenantaari kameetha. Ikantanake irirori: “Jotziritantakanaro nokiki kapiche kipatsi, ipoña nokivaakitaka. Amenaana iroñaaka kameetha.” ¹⁶ Ari ikantayetzi Fariseo: “Itzimi antakero iroka kaarira irashi Pava, tema te iriñaapinkathatero kitaite jimakoryaantaitari.” Iro kantacha ikantaiyini pashine: “¿Kaariperoshireri irinatyeemi, eero jantaajatziromi iroka?” Tera jaapatziyavakaamentaro ikantaiyakerini Fariseo-payeeni. ¹⁷ Ari japiitakeri josampitziri mavityaakivetachari: “¿Ipaitama pikinkishiretari eeroka, itzimikama amenakagaimiri kameetha?” Ikantzi irirori: “Kamantantaneri jinatzi.”

¹⁸ Kantaira iroñaaka jamenavaitai kameetha, te inkempisante judío-payeeni mavityaakipero jinaveta. Irojatziki ikaimantakariri ashitariri, ¹⁹ josampitavakeri, ikantziri: “¿Iriima pitomi irika? Pinkantenatya ari ikantatya imavityaakitzi ovakera itzimapaake ¿Tsikama okantaka jamenantaari iroñaaka kameetha?” ²⁰ Ikantanake ashitariri: “Niyotaiyini iriitake novaiyane, ari ikantatya imavityaakitzi ovakera itzimapaake. ²¹ Iro kantacha te niyote tsika okanta jamenantaari kameetha iroñaaka, te niyote eejatzi ipaita amenakagairiri kameetha. Posampiteri irirori, antari jinake, iriitake kamantemine.”

²² Iro ikantantari ashitariri tema itharovatzi, ikantaiyakera judío-payeeni: “Intzimerika kantaintsineri Cristo inatzi irika Jesús, eerora noshineyetairi inkyagai apatotapiintaiyani.”
²³ Irootake ikantantakari ashitariri: “Posampiteri irirori, antari jinake notomi.”

²⁴ Japiitakero judío-payeeni ikaimairi mavityaakivetachari, ikantziri: “Piñaapinkathateri Pava, pinkamantena kyaaryooperoini, eero piñaapinkathavaitashitari irika shirampari kaariperoshireri jinatzi.”
²⁵ Ari ikantanake irirori: “Te niyote naaka kaariperoshireri jinatzi. Intaani niyotzi naaka mavityaakiri nonaveta. Iro kantacha amenaana kameetha.”
²⁶ Japiitakeri josampitziri: “¿Tsikatya ikantakemika? ¿Opaita jantakeri jamenakaantaamiri?”
²⁷ Ari jakanairi: “Aritake nokantakemi, iro kantacha te pinkempisante. ¿Opaitama pikovantari napiitemiro? ¿Pikovatziima pinkempisantaiyerini eerokaite?”
²⁸ Ari jetanakari ikaviyavaitanakeri, ikantaiyini: “Pinkempisanteri eeroka irika shirampari, irooma naakaite nonkempisantero Ikantakaantane Moisés-ni.”
²⁹ Niyotaiyini naakaite jiñaanatakeri Pava pairani Moisés-ni. Iriima irika, tekatsi iyoterine tsika ipoñaakari.”
³⁰ Ari jakanake shirampari, ikantzi: “¡Tsikama okantatyaaka iroka! Aña jamenakagaana naaka kameethaini, teya piyotataiteri eerokaite tsika ipoñaakari.”
³¹ Ayotaiyini maaroni te ikemiri Pava kaariperoshireri. Intaani ikemiro iñaañaatane itzimi ñaapinkathatziriri, ikaratzi antanairori ikovakayiriri.
³² Tekatsira ankemakoventapiinte tzimatsi amenakagairine

mavityaakitatsiri itzimapaake. ³³ Eeromi ipoñaakaro irika shirampari janta Pavakinta, eerotya jimataajatziriomi iroka.” ³⁴ Ari ikantanakeri: “Piyaariperonka pitzimakaake eeroka. ¿Pikovima piyotaayetaina naaka iroñaaka?” Jomishitovakaantaitakeri.

Mavityaakishireri

³⁵ Iyotake Jesús jomishitovakaantaitakeri mavityaakivetachari. Ikanta jiñagairi apaata, josampitairi: “¿Pikempisantzirima eeroka Itomi Atziri?” ³⁶ Ari ikantzi irirori: “Pinkatharí, pinkantena tsika itzimi, inkene nonkempisanteri.” ³⁷ Ikantzi Jesús: “Aritake piñaakeri, naakatake itzimi pikinkithavaitakaake.” ³⁸ Ikanta irika shirampari jotypeerovashitanakari Jesús iñaapinkathatanakerira, ikantziri: “Nokempisantzimi Pinkatharí.” ³⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokake naaka jaka kipatsiki namenakoyetantai, ari onkantya iramenayetantaiyaari mavityaakiri. Iriima ikaratzi amenavetachari, mavityaaki inkantaiya.” ⁴⁰ Tzimayetatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikemakerira ikantakeri, josampitanakeri: “¿Pikempitakaantatyaanarima naakaite mavityaakiri?” ⁴¹ Ikantanake Jesús: “Omaperomi pinkempityaari mavityaakishireri eerokaite, tekatsira iyakoventemirone piyaariperoshirenka. Irooma pikantaiyini te pikempitari mavityaakishireri, irootataikera piñaantaiyaarori iriyakoventantaityaamiro pipiyathatakana.”

10

Joshiyakaaventaitziro oishatanto

¹ Ipoña ikantanake Jesús: “Itzimirika kaari kyaatsine omorojanoki oishatanto, irataitashitakyaarika onampinatantoki inkyaantakyaari, koshintzi jinatzi, kaariperori jini. Omaperora. ² Iriima itzimi kyaatsiri omorojanoki, iriitakera aamaventapiintariri oisha. ³ Iriirika ashitaryaajaanterone aamaventarori ashitakorontsi, impoña inkye aamaventariri oisha, impairyaayetapaakeri oisha inkaimayetapairi, ari iriyovaantetavairi oisha. Iri omishitovajaanterine jaamaventapiintari iroishate. ⁴ Aririka iromishitovakeri jakakiroki maaroni, iri eevaterine aamaakoventariri, iroyaatzimaityaari oisha tema jiyovaantetziri iri aamaventariri. ⁵ Iro kantacha tera joyaatziri kaari jiñaapiintzi, aña osheki ishiyapithatari, tema te iriyovaanteteri.” ⁶ Ari ikantake Jesús joshiyakaaventziniri, iro kantacha te inkemathataiyerini irikaite opaita ikantziri.

Ikempitari Jesús kameethari aamaakoventant-neri

⁷ Ipoña japiitanakero Jesús ikantziri: “Naakatajaantakera oshiyarori omorojano oishatanto. Omaperora. ⁸ Ikaratzi kaariperoriite etakarori ipokake tekeramintha nompoke naaka, joshiyashitakari koshintzi. Irootake kaari ikempisantantaiyarini oisha. ⁹ Naakatajaantake oshiyarori omorojano. Intzimerika kyagaatsine noshiyakarora omorojano, aritake iravisakoshiretai. Ari

iroshiyakotaiyaari oisha ipipiyata ikyaapiintzi, ishiovapiintzi eejatzi. Te onkovityiimotyaaari irovarite. ¹⁰ Iriima koshintzi intaani ipoki inkoshite, irovante, iraperotante. Irooma naaka nopokake nañaakaashiretziiyetantai. ¹¹ Naakatake oshiyari kameethari aamakoventariri oisha. Tema aparoni kameethari aamakoventariri oisha, ishineventari iroishate. ¹² Tema aparoni impinayeeteri jaamaventari oishanentsi, aririka iriñaavakeri ovaminthatariri piratsi, jookaventziri, ari onkantya irovakaantayee-tantyaari piratsi ishiyanakara aamaventariri, oivaraa inkantayetanakya pashine piratsi. ¹³ Iro ishiyantari aamaventashitariri, tema intaani ikovashita impinayeeteri. Tera iri oisha inkovaperote iraamaakoventyaari. ¹⁴ Naakatake oshiyari kameethari aamakoventariri oisha. Niyoyetziri noishate. Jiyotayetana eejatzi irirori. ¹⁵ Ikempitara jiyoperotana naaka Ashitanari, ari nokempitzitari eejatzi naaka niyoperotzitari irirori. Noshineventari naaka noishate. ¹⁶ Eeniroyetatsi eejatzi pashine noishate kaari saikatsine jaka. Ontzimatyé namayetairi irirori jaka. Aritake inkempisantayetaina irirori. Aparoni inkantya ipiyotaiyaani. Aparoni inkantaiya aamaakoventaiyaarine. ¹⁷ Jetakotana naaka Ashitanari tema noshinetero nañaantare inkene nañagai eejatzi. ¹⁸ Tekatsira shintsiventenane, aña naakatake shinetashitacha. Otzimimotana noshintsinka noshinetantari, iro nañaantaiyaari eejatzi. Tema irootake ikovakeri Ashitanari nantero.”

¹⁹ Ikanta ikemaiyavakeroni judío-payeeni iroka

ñaantsi, japiitanakero te irapatziyavakaanaiya.
²⁰ Tzimatsi osheki kantayetanaintsiri: “¿Opaitama pikempisantantariri? Ikamaaritatzi, iro ishinkiventantakari.” ²¹ Iro kantacha pashine kantatsi: “Tekatsira kamaari materone iriñaavaitero iroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari iramenakagairi mavityaakivetachari?”

Ikisaneentanakeri judío-payeeni irika Jesús

²² Aritake kyaarontsipaitetai. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshirenkaitatziro tasorentsipanko. ²³ Ari isaikitakari Jesús tasorentsipankoki, janiivaitzi avisatapeshitzira ipaitayeetziro “Irashi Salomón.” ²⁴ Ipoña judío-payeeni ipiyotzimentapaakeri, josampitakeri: “¿Tsikapaitema onkarate pinkisoshiretakaayetena? Eerokarika Cristo, intsityaa pooñaarontataitenaro.” ²⁵ Jakanake Jesús ikantzi: “Aritake nokaman-taiyakemi, temaita pinkempisantena. Okaratzi omatakaayetakenari ishintsinka Ashitanari, ooñaarontaperovaitakero kameethaini. ²⁶ Iro kantacha eerokaite te pinkempisantaiyeni, tema te pinkempitakaantayetya eerokami noishate. ²⁷ Ikarayetzi kempitakaantaachari noishate jiyovaantetana, niyotzitari eejatzi naaka. Joyaayetana iriroriite. ²⁸ Naakatake kañaanetakaayetairine. Eero ipeyavaita, tekatsi aapithatenarine. ²⁹ Ikaratzi jashitakaakanari Ashitanari, tekatsira aapithatenarine, tema iri matzirori jiririitetzii anaakoperotantatsiri maaroni. ³⁰ Tema itsipashiretanara Ashitanari, kempivaitaka aparonimi nonkantya.”

³¹ Ikanta judío-payeeni jaavetanaa mapi ikovi intsitokerimi, ³² iro kantacha Jesús, ikantanakeri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayetakenarori osheki kameethayetatsiri okaratzi piñaakoyetakenari eerokaite. ¿Tsikama otzimika pintsitokaventenari?” ³³ Ari ikantaiyanakeni judío: “Te iro ompoñaantyaari nonkove nontsitokaventemiro kameethari okaratzi pantayetakeri, aña iro nontsitokaventemi pithainkatasorentsitakeri Pava. Tekatsi pimpaimatsitya eeroka, atziri pinatzi, iro kantzimaitacha pikempitakaantashivaitaka Pavami pinatyē.” ³⁴ Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikantakaantaitane,

Naaka kantatsi: ‘Pavaite pinaiyini eerokaite.’

³⁵ Ayotaiyironi Osankinajanorentsi, eero okantzi atekañaanetero. Iriitajaantake Pava paitakeri atziriite ‘Pavaite’ itzimi jiyotakaayetakeri iñaane. ³⁶ ¿Ipaitama pikishimatantanari eerokaite pikantaiyini nothainkatasorentsitake

nokantakera naaka Itomi Pava? Aña naakatataike jookotake, jotyaantakena nompoke kipatsiki.

³⁷ Eeromi nantziro naaka okaratzi jantziri Ashitanari, eerora pikempisantaiyini. ³⁸ Iro kantacha aritakera nantakero. Onkantavetya eero pikempisanta naaka, iro pinkempisante okaratzi notasonkaventantayetake, iro piyoperotajaantantyaari ari notsipashiretari Ashitanari, itsipashiretana eejatzi irirori.”

³⁹ Ari ikovavetaiyani eejatzi irakaanterimi, iro kantacha Jesús ishiyapithatanakari.

⁴⁰ Piyanaa Jesús katonkokero jiña Jordán. Ari isaikapai janta, tsika joviinkaantantziranki

Juan-ni. ⁴¹ Osheki atziri jatashitakeriri jiñiiri Jesús. Ikantaiyini: “Okantavetaka Juan-ni te intasonkaventantayete irirori, iro kantacha okaratzi ikinkithatakotakeriri irika shirampari kyaaryoori onatzi.” ⁴² Oshekira kempisantanakeriri Jesús janta.

11

Ikamantakari Lázaro

¹ Tzimatsi aparoni mantsiyari shirampari paitachari Lázaro, Betania-satzi jinatzi, ari janta onampitarori María ipoña Marta irento.

² (Iroka María, iritsirora Lázaro, irootakeranki saitantakari kasankaari iitziki Avinkatharite ipoña oshetantanaari oishi.) ³ Okanta apiteka iritsiro Lázaro, okantakaantakeri Jesús: “Pinkatharí, jimantsiyatatzi paapatziyane.”

⁴ Ikanta ikemavakera Jesús, ikantzi: “Iroka mantsiyarentsi eero ovamaantzi, aña ari iriñeeterori ishintsinka Pava, ari iriñeeterori eejatzi ishintsinka Itomi Pava.”

⁵ Okantavetaka Jesús osheki jetakotaro Marta, eejatzi irento, ipoña Lázaro, ⁶ ikemavetakara ikantaitakeri jimantsiyatatzi, eekero jovavisaanaatzi apite kitaite isaikavaitanai. ⁷ Ipoñaashitaka ikantanairi iriyotaane: “Thame ampiye Judea-ki.”

⁸ Ari ikantaiyanakeri iriyotaane: “Rabí, irovakera ikovaiyini janta judío-payeeni irovemi. ¿Eejatzima pikovi pimpiyanai janta?” ⁹ Ikantzi Jesús: “¿Tema omapero osamanitzi aparoni kitaite ikaratzi 12 hora? Itzimirika aniitatsiri kitaipaiteki, te jantzivavaita, tema jiñaakeri kitainkari

jaka kipatsiki.* ¹⁰ Iriima itzimi aniitatsiri tsirenipaiteki, jantzivavaita, tema ikovityaatya janta kitainkari.” ¹¹ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Makoryaakera aapatziyane Lázaro, iro kantacha ontzimatye niyaate noviriintairi.” ¹² Ari ikantaiyanake iriyotaane: “Pinkathari, kempitaka iro ireshitakotai, tema imakoryaatzi.” ¹³ Okaratzi Jesús ikantavetariri iriyotaane imakoryaatziira Lázaro, iñaajaantaiyini iriyotaane iro jiñaaventakotzi Jesús makoryaantsi. ¹⁴ Ipoña jooñaarontanakeri, ikantziri: “Kamakera Lázaro. ¹⁵ Ovana nokimoshiretake te nosaika janta, tema iro pinkempisantaperotantyaari, thame aate ameneri.” ¹⁶ Ikanta Tomás ipaitayeetziri “Tsipari,” ikantanakeri ikarataiyini jiyotaanetari: “Thametya oyaatanakeri, añaamatsite eerorika jovamaayeetai aaka.”†

Iri Jesús, oviriintantaneri, añaakaantaneri

¹⁷ Ikanta jareetzimatapaaka Jesús, ikemapaae tzimakotake Lázaro 4 kitaite ikitayeetantakariri.

---

* **11:9** Oshiyakaaventachari jaka “12 hora,” irañaantare onatzi Jesús, iro kempitakarori aparoni kitaite. Tema jiñaavaitakerora Jesús iroka, jiyotzi tekera omonkarapaiteta irovamaantaityaariri. Jiroka ikantakeri: “Pinkinkishiretakotero opaita avisatsiri aririka aniite kitaipaite. Tema aririka aniite kitaipaite, kameetha okoñaatzi, eero antzivavaita, añaairo eejatzi tsika ankene eero amenaashivaita tsikarika aate. Irooma aniiterika tsirenipaite, osheki antzivaty, amenaashitya tsikarika aate. Irootake aatantyaari iroñaaka tsika jinintakairo Pava, eero amenaashivaite aate. Eerorika aatzi tsikarika ikovakairo Pava, aritake amenaashivaitakya tsika aate. Tema iriitake Pava oshiyarori iroñaaka kitainkari, tsikarika aate, eero amenashivaita.” † **11:16** Ikantakoyeetziri jaka “Tsipari,” irijatzira ipaiyeetziri pairani “Dídimo.”

18 Tera intainaperote Betania osaikira Jerusalén,‡ 19 iro jiyaatashitantakarori judío-payeeni iroka Marta ipoña María, onkantya imposhenkaatyaarori ikamakera iyaariri. 20 Okanta iyotakera Marta iro irareetzimatya Jesús, jatanake omonthaavakyaari. Iro saikanaintsi María pankotsiki. 21 Okantavakeri Jesús iroka Marta: “Pinkatharí, arimi pisaikemi eeroka jaka, eeromi ikamimi noyaariri. 22 Iro kantacha niyotzi naaka aririka pinkampiteri Pava ompaitya irantemiri, aritake irimatakemiro.” 23 Ari jakanakero Jesús: “Aritake irañagai piyaariri.” 24 Okantzi Marta: “Niyotzi aritake impiriintai apaata overaantapaakyaarone kitaite impiriintantayetaiyaari ikaratzi kamayetatsiri.” 25 Ipoña Jesús ikantanakero: “Naakatake oviriintantatsiri, naakatake ovañaantaneri. Itzimirika kempisantainane naaka, onkantavetakya inkame, ari irañagai. 26 Ikaratzi añaaayetatsiri iroñaaka, intzime kempisantainane, eero ikaamaneyetai. ¿Pikempisantiroma iroka?” 27 Ari okantzi iroori: “Ari Pinkathari, nokempisantzimi naaka eerokatake Cristo Itomi Pava, itzimi ishinetaitakeri impoke jaka kipatsiki.”

Jiraapaaka Jesús ikitayeerira Lázaro

28 Ikaratakero Jesús ikantayetakero iroka, jatanake Marta okaimiro irento María, okamantathatapaakero, okantziro: “Areetapaaka

---

‡ 11:18 Kantakotachari jaka “te intainaperote,” iro oshiyarori ikantayeetzi iroñaaka 3 kilómetro, irojatzi ikantayeetzi pairani 15 estadio.

iyotaantaneri, ikaimimi.”²⁹ Okanta okemavake María, katziyanaka, jatanake oñeeri Jesús.³⁰ Tekeratsita irareetya Jesús nampitsiki, irojatzi isaikake omonthaavakarira Marta.³¹ Ikanta jiñeetakero María okatziyanaka ipoña oshiyana, irikaite judío ikaratzi tsipatakarori opankoki, iposhenkaro, joyaataiyanakero jiñaajaantake iraavaitatyeeya kitataariki.³² Okanta areetapaaka María isaikake Jesús, otyeerovashitapaakari okantziri: “Pinkatharí, arimi pisaikemi eeroka jaka, eeromi ikamimi noyaariri.”³³ Ikanta Jesús, jiñaakero María irayimotapaakari, ari ikempitapaakari eejatzi judío-payeeni oyaatapaakerori, iniroite jovashiretanaka, okatsitzimoshiretanakeri,³⁴ josampitanakero: “¿Tsikama janta piki-tatakerika?” Ari ikantaitanakeri: “Pimpoke Pinkatharí, piñeeri.”³⁵ Ari jiraapaakari irirori Jesús.³⁶ Ipoña ikantaiyanakeni judío: “¡Pameneri iniroite jetakotataikari!”³⁷ Iro kantacha tzimatsi pashine kantanaintsiri: “Iriivetaka irika amenakairiri mavityaakiri, ¿kaarima jamenanta tsika inkenakairo eero ikamantami Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakeri Jesús okatsitzimoshiretanakeri, jiyaatashitanakeri okarikiini kitataari. Omorona onatzi, iro mapi joshepitayeetantakari.³⁹ Ikantanake Jesús: “Potanampyeero mapika.” Ari okantanake Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkatharí, kempitaka aritake jenkaake, tema tzimake 4 kitaite ikamantakari.”⁴⁰ Ari jakanake Jesús: “¿Tema nokantakemi,

pinkempisantenarika, ari piñaakero ishintsinka Pava?”⁴¹ Jotanampyeetakero mapi. Ipoña jamenanake Jesús inkiteki, ikantanake: “Ashitanari, nopaasoonketzimi eeroka, tema pikemana.”⁴² Niyotzi ari pinkantapiintya pikemana. Irootake nokantantari inkemantyaari irikaite atziri saikaintsiri jaka, onkantya inkempisantantyaari eerokatake otyaantakenari.”⁴³ Ikanta okaratapaake iñaavaitakero iroka, ikaimanake: “¡Lázaro, pishitove!”⁴⁴ Shitovapai kaminkari, joosotakaro manthakintsi irako eejatzi iitziki, irojatzi japonaporotakaro jankoviitayeetantavakariri. Ari ikantzi Jesús: “Poosoryaakoteri, iriyaataita.”

Ikamantavakaita irovakaantaiteri Jesús
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootakera ikempisantantanakari osheki judío-payeeni ikaratzi jataintsiri itsipataro María, ikaratzi ñaakerori okaratzi jantakeri Jesús.⁴⁶ Iro kantacha tzimayetatsi jatashitanakeriri Fariseo-payeeni. Ikamantapaakeri okaratzi jantakeri Jesús.⁴⁷ Ikanta Fariseo-payeeni itsipatakari ijevare omperatasorentsitaari, japatotaiyakeri jevariite, ikantaiyini: “¿Tsikama ankantyaarika? Irika shirampari osheki itasonkaventantake.”⁴⁸ Aririka añaashiminthatasyaari, ari inkempisantaiteri maaroitani. Impoña impokake ijevarepayeeni Roma-satzi, imporokakaantakero tasorentsipanko, iraperotakaantakero anampitsite.”⁴⁹ Iro kantacha, aparoni ikarataiyini, paitachari Caifás, iriitake ijevajanore omperatasorentsitaari, ikantanake irirori: “Te

piyotaiyeni eeroka. ⁵⁰ Iroora aritatsi ashinete aparoni atziri inkamimentayetai, ari onkantya eero japeroyeetantai anampiki.” ⁵¹ Iro kantacha Caifás, iriitakera omperatasorentsijanori, iñaavaitakaakeri Pava. Okantavetaka te iriyovetyaaro, iriira Jesús jiñaaventajaantake inkamimentero isheninkapayeeni. ⁵² Tera intaani inkamimentero isheninkapayeeni, aña ontzimatyete inkamimentero maaroiteno itomiite Pava oivaraayetainchari, onkantya irovithaakaantaiyaariri inkarate irashitaiyaari. ⁵³ Aripaitera ikovaiyakeni ijevare judío-payeeni irovamairi Jesús.

⁵⁴ Irootake Jesús kaari ikovantanaa inkempiyayetanaiyaari judío-payeeni. Aña shitovanake isaikakera Judea, jatake tsika te inampiitaro osaiiki nampitsi paitachari Efraín. Ari isaikakaa-pairiri iriyotaane.

⁵⁵ Irootaintsira iroimoshirenkapaitetairo judío-payeeni Anankoryaantsi, osheki atziri jatatsiri Jerusalén-ki irovetsikashireyetya. ⁵⁶ Ari ikokovayeetakeri Jesús, josampitavakaiyani janta tasorentsipankoki: “¿Tsikama pikan-taiyini eeroka? ¿Arima impokake irirori joimoshirenkaita?” ⁵⁷ Ikanta Fariseo-payeeni itsipayetakari omperatasorentsijanoriite, ikantantayetake: “Intzimerika iyotaintsine tsika isaiki Jesús, inkamante, naakaanteriita.”

12

*Isaitantaitari Jesús kasankaari
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)*

1 Aritake kapatapaaka 6 kitaite iroimoshirenkantyaarori Anankoryaantsi, jatake Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro itzimi joviriintairiranki. 2 Ari joimoshirenkaitakeriri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari eejatzi Lázaro itsipatakari Jesús jovaiyani. 3 Amakotapaake María kasankaari. Osheki ovinaroni iroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Ipoña oshetantanaari oishi. Kasankainka okantanaka maaroni pankotsiki.* 4 Ikanta Judas Iscariote, iriyotaane Jesús itzimi pithokashityaarine apaata, ikantanake: 5 “¿Opaitama kaari ipimantayeetantaro iroka kasankaari? Ari aantakyaami osheki kireeki, iri aneshinonkayetantyaaririmi ashinonkainkari.”† 6 Iro kantacha Judas tera iro inkantantyaari jetakotatyaari ashinonkaariite, aña koshintzi jinatzi. Iriitake jovayeetake inkempoyeeri kireeki, iro kantacha ikoshitapiintziri kapicheeni. 7 Ari ikantanake Jesús: “Piñaashiminthatyaaro, aña iroovetaka okashiyakaakanari, inkitay-eetakenara.”‡ 8 Iriima ashinonkainkariite ari inkantaitatyeeni isaikimotemi, irooma naaka eero nokantaitatyaani nosaikimotemi.

Ikamantavakaita irovaiteri Lázaro

* **12:3** Iroka kasankaari ñaaventachari jaka, iro jovetsikayeetzi inchateya paitachari “nardo.” Okaratzi otenatzi aparoni libra, irojatzi ikantayeetairi iroñaaka 300 gramo. † **12:5** Kantakotachari jaka “osheki kireeki,” irijatzi ikantayeetzi pairani “300 denario.” Iri ipinayeetziriri antavairyaantzi, aririka imonkaratz-imatakeri aparoni osarentsi irantavaitake. ‡ **12:7** Tzimatsi jameyeetari pairani. Aririka inkamakaantayeete, isaitantari kasankaari, inkene inkitataiteri.

⁹ Osheki Judío-payeeni iyotaintsi ari isaiki Jesús janta Betania-ki. Jiyaataiyakeni janta, tera intaani irameneri Jesús aña eejatzi Lázaro, itzimiranki joviriintairi Jesús.
¹⁰ Iro kantacha omperatasorentsijanoriite ikamantavakaayeta eejatzi iroveri Lázaro.
¹¹ Tema iriitake Lázaro kantakaantakerori kaari jaapatziyayeetantanaari judío-payeeni ikempisantaitanakerira Jesús.

Areetaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Osheki atziri jataintsiri Jerusalén-ki iroimoshirenkero Anankoryaantsi. Okanta okitaitamanai, ikemaiyakeni ari impokeri Jesús nampitsiki. ¹³ Ipoña ichekaiyanake oshiyarori kompiropena. Jataiyanake iromonthaavakyaari, ikaimaiyini ikantzi:

¡Kaakitataike añaapinkathare!

Tasonkaventaari jinatzi, tema pinkathari apaitziri otyaantakeriri.

¡Iriitake Avinkathariperotetaiyaari aakaite Israel-mirinkaite!

¹⁴ Ari jiñaapaake Jesús evonkiri burro, ikyaakotanakari, tema okamantakotzitakari Osankinajanorentsi, ikantaitake:

¹⁵ Sion-satoité, eero pitharovaiyini,

Pokataike Pivinkatharite,

Ikyaaakotakari evonkiri burro.

¹⁶ Ovakeraini, te inkemathataiyeroni iriyotaane iroka. Iro kantacha jovajenokashitaaroranki irovaneenkaro Jesús, aripaitera ikinkishiretanaka iriitakera Jesús josankinatakoyeetzi.

¹⁷ Atziriite ikaratzi tsipatakariranki Jesús

joviriintairi Lázaro, ikinkithatakoyetakero okaratzi jiñaakeri. ¹⁸ Irootakera, jiyaatanta-yetanakari atziriite jomonthaavakari Jesús, tema ikemakotakeri joviriintantake. ¹⁹ Iriima Fariseo-payeeni ikantavakaiyani iriroriite: “Piñaakero, kempitaka eero akitsirinkiri. Pameneri, iro iriyaatashiteri maaroiteni.”

Ikokovatziri Jesús griego-thatatsiri

²⁰ Tzimayetatsi griego-thatatsiri konovakariri atziriite jataintsiri joimoshirenkaiyani. ²¹ Ipokashitapaakeri griego-thatatsiri irika Felipe, Betsaida-satzi, nampitsi saikatsiri Galilea-ki. Ikantapaakeri: “Pinkatharí, nokovi noñeeri Jesús.” ²² Ari jiyaatanake Felipe, ikamantapaakeri Andrés. Apiteroite jiyaataiyanake, ikamantakeri Jesús. ²³ Ari ikantanake Jesús: “Monkara-paitetapaakara irovajenokashitantaiyaarori irovaneenkaro Itomi Atziri. ²⁴ Aparoni okitho kaari sampiikitatsine impankiitero, ari ashi ovamatsitero onkantya apakithoroini. Irooma aririka osampiikitapainte ikitakiitakero, ari iriñeetakero onkithokiperotai. Omapero. § ²⁵ Itzimirika etakotashivaitachari jantayetziro inevetashiyetari, ari impeyashitaiya. Iriima itzimi manintanakerone jantashivaiyetari jaka kipatsiki, ikamaventanaatziirora inkañaaneyetai. ²⁶ Tzimatsirika kovatsiri nonkempitakaanteri notzikatane, inkempitakotyaanaro naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya eejatzi irirori notzikatane. Itzimirika nokempitakaari

---

§ 12:24 Kantakotachari jaka “okitho,” trigo onatzi.

notzikatane naaka, iriira Ashitanari
kankakaiyaarone iriñaapinkathayeetantyaariri
apaata.”

Ikamantakota Jesús irovamaiteri

²⁷ “¡Iniroite okatsitzimoshiretakena iroñaaka!
¿Tsikama nonkanteka? ¿Nonkantema: ‘Ashitanari,
povatsinaryaakoshiretaina?’ ¡Aña irootakera
nopokantakari, nomonkaratairo! ²⁸ Ashitanari,
poñaakantero povaneenkaro.” Ikemayeetazi
ñaavaitanaintsiri inkiteki, ikantaitzi: “Aritake
noñaakantakero, iroñaaka napiitero.” ²⁹ Atziriite
piyotainchari ikaratzi kemavakerori,
ikantaiyanakeni: “Ookatharontsi onatzi.”
Iro kantacha ikantayetzi pashine: “Aparoni
maninkari ñaanatakeriri.” ³⁰ Ari ikantanake Jesús:
“Tera intaani naaka iñaanayete, aña eerokaite
jiñaavaitzimentaitake. ³¹ Irootzimataaikera
iriñeeteri irovasankitaayeeteri okantakaantziro
iyaariperonka osavisatziite, iroitsinampaayee-
tairi eejatzi pinkathariventashivaitantainchari.
³² Iro kantacha aririka irovatzikakoitakena
jaka kipatsiki, aritake nonkaimashiretanairi
maaroiteni.” ³³ Ari jooñaarontzirori Jesús tsika
onkantya aririka irovamaayeetakeri. ³⁴ Ari
jakaiyanakeni atziriite: “Ayotaiyini okantziri
Ikantakaantaitane: ‘Kañaaneri inatzi Cristo.’
¿Opaitama pikantantari eeroka ontzimatyee
irovatzikakotaiteri Itomi Atziri? ¿Niinkama
Itomi Atziri?” ³⁵ Ikantzi Jesús: “Eenirotatsira
isaikimotanaimi ipaiyeetziri ‘Kitainkari,’ iro
kantacha intaanira isaikanai kapicheeni.
Pinkempitakaantero paniitatyeeemi okitainkatzi,
ari onkantya eero omapokantami kempitarori

tsireniri. Tema ikaratzi aniitatsiri otsirenikitzi, te iriñeero tsika ikeni. ³⁶ Pinkempisantairi ipaiyeetziri 'Kitainkari' eenirora isaikimoyetzimi, pinkempitakotyaari irirori.”

Te ikempisantaiyini judío-payeeni

Ithonkanakero iñaavaitanakero iroka, shitovanake Jesús. Te joñaakantanaa.

³⁷ Okantavetaka Jesús osheki itasonkaventantavetaka inampiitekira irikaite, te inkempisantaiyeni. ³⁸ Ontzimatye omonkaratya josankinatakero kamantantaneri Isaías-ni, kantatsiri:

Pinkathari, ¿Niinkama kempisanterone añaane? ¿Niinkama joñaakayeetakeri ishintsinka Pinkathari?

³⁹ Jiroka pashine josankinatakero Isaías-ni, irootake kaari ikempisantantayeeta, ikantakeranki:

⁴⁰ Iri Pava mavityaakitakaakeriri,

Imasontzitakaayetakeri,

Ari onkantya eero jokichaatanta

Eero ikemathavainetanta.

Ari onkantya eero ipiyashitantaana naaka,

Novavisaakotantaiyaariri.

⁴¹ Iro iñaavaitantakarori iroka Isaías-ni tema jiñaamampyaakityaaro irovaneenkaro Jesús, irootake ikinkithatakotantakariri. ⁴² Iro kantacha, osheki judío-payeeni kempisantanairiri

Jesús, ari jimatzitanakaro iriiperoriite.

Iro kantacha te iroñaarontero, tema itharovakaayetatyaari Fariseo-payeeni,

eerora ishineyetairi inkyaayetai japatotapiintaiyani. ⁴³ Ari okantamaitaka. Iriira

ikovaperotajaanakeri Fariseo-payeeni irapatziyaminthatyaari, iriima Pava, tera.

Jesús iyakoventairine atzirite

⁴⁴ Ari iñaavaitanake shintsiini Jesús, ikantanake: “Itzimirika kempisantainane naaka, tera apaniro ikempisantana, aña ikempisantzitakari otyaantakenari. ⁴⁵ Ikaratzi okitaanari naaka, okempivaitakaro iriimi irokitakyaami otyaantakenari. ⁴⁶ Irootake nopokantakari naaka, nonkempitaiyaari ‘Kitainkari,’ ari onkantya nonkitainkatakotantaiyaariri osavisatzi. Eero isaikayetai otsirenikitzi inkarate kempisantainane. ⁴⁷ Tema te iro nompokantyaari naaka jaka kipatsiki novasankitaante, aña iro nopokantakari novavisaakotante. Iro kantacha ikaratzi kemayevetarori noñaane, temaita inkempisante, kaarira naaka ovasankitayerine. ⁴⁸ Itzimirika manintakenari, kaari kempisantairone noñaane, tzimakera impaitya ovasankitayerine. Kempivaitakara iroka ñaantsipayeeni okaratzi noñaavaiyetakeri atzirimi onatye, iroora ovasankitaantaatsine apaata, ipiyathavaantetaitakanara. ⁴⁹ Tema naaka te noñaavaitashivaitya nonintakaanekiini. Ashitanari, itzimi otyaantakenari, iriitake kantakenarori okaratzi nokantayetakeri, okaratzi niyotaantayetakeri. ⁵⁰ Niyotzi naaka okaratzi ikantakaantziri Ashitanari iro kañaanetakaantatsiri. Ari okantari, okaratzi nokantayetakeri naaka, nothotyaatziirora okaratzi ikantajaantakenari Ashitanari.”

13

Jesús ikivakiitziri iriyotaaneete

1 Ari kapatapaaka aparoni kitaite iroimoshirenkantayeetyaarori Anankoryaantsi. Jiyotake Jesús monkarapaitetapaaka irookaventantyaarori kipatsika iro iriyaatai intsipatapaiyaari Ashitariri. Iniroite jetakoyetakari ikaratzi kempisantakeriri, ari ikantapiintatya jetakotari irojatzi ovekaraantantapaakarori. 2 Ikanta isaikaiyini jovaiyani, aritakera kamaaritanake Judas Iscariote, itomi Simón, itzimi pithokashityaarine Jesús. 3 Jiyotake Jesús tema ipoñaatyaaro irirori Pavaki, aritake impiye janta. Iriitake shintsitakaaperotakeriri Ashitariri. 4 Ari ikatziyanaka isaikakera jovaiyani, isapokanakero iveviryaakoro, jovathakitanakaro aparoni manthakintsi. 5 Ipoña jaake jiña isakero kivaakomentoki. Ikivakiiyetakeri iriyotaane, ipoña joshekiiyetantaari manthakintsi jovathakitakari.* 6 Iro inkivakiitantaaririmi Simón Pedro, ikantanake irirori: “Pinkathari, ¿eerokama kivakiitenane naaka?” 7 Ari ikantzi Jesús: “Te pinkemathatero iroñaaka okaratzi nantziri, iro kantacha apaata, ari pinkemathatairo.” 8 Ikantanake Pedro: “¡Eero noshinetamaitami poshiyaari onampitaari pinkivakiitena!”

* **13:5** Iro jameyeteri judío-payeeni ikivakiiyetapiinta inkyaaayetapiintantyaari ipankoki. Iroka antavairentsi, intaanira jantapiintziro aparoni onampitaari. Tema aparoni iriiperori atziri, eero okantzi inkivakiiyetante. Irootake kaari okameethatizimotantari ikivakiiyetakeriranki Jesús iriyotaane. Iro jantantakarori iroka Jesús, onkantya iriyotaantyaariri iriyotaane, onkantavetya jevarimi irinatye aparoni atziri, ontzimatyete irapatziyaari pashine, inkempitakotyaaari ikantara aparoni onampitaari, tsinampashire inkantya.

Jakanake Jesús: “Eerorika nokivakiitzimi, tera paapatziyana.” ⁹ Ikantzi Simón Pedro: “¡Pinkatharí, eerotya pikivakiitashitana, aña pinkivena maaroni nakoki eejatzi noitoki!” ¹⁰ Iro kantacha Jesús, jakanairi: “Ikaratzi ovakera kaatainchari intaani onkovajaantya iroñaaka inkivakiiyetya, tema ari kitetake maaroni. Aritake kitetayakemi eerokaite, okantavetaka te maaroite pinkiteshiretaiyeni.” ¹¹ Tema jiyotakeri Jesús itzimi pithokashityaarine, irootake ikantantakari: “Te maaroite pinkiteshiretaiyeni.”

¹² Aritakera ithonkakero ikivakiiyetakeri, ikithaatanaaro Jesús iroveviryaakoro, saikanai eejatzi tsika jovaiyani, ari ikantzi: “¿Pikemathatakeroma eerokaite okaratzi nantakeri?” ¹³ Pikantapiintaiyana eerokaite ‘Iyotaanarí, Pinkatharí.’ Omatatya pikantantanari eerokaite, tema naakatake. ¹⁴ Naakara ‘Iyotaaneri,’ naakara ‘Jevari.’ Iro kantacha, noshiyakotakari onampitaari eejatzi nokivakiiyetakemi, ari pinkempitayetyaari eerokaite pinkivaki-itavakaayetya. ¹⁵ Naakatake oñaakakemirori, onkantya pinkempitakotantyaanarori eerokaite tsika nokantakemi naaka. ¹⁶ Tera iñaapinkathayeetziri aparoni onampitaari iranaakoteri itzimi onampitariri. Tekatsi eejatzi aparoni otyaantaari anaakoteriri itzimi otyaantakeriri. Omaperora. ¹⁷ Aririka pinkemathatanairo iroka impoña pantanairo, aritake pinkimoshiretai. ¹⁸ Jiroka nonkantemiri, iro kantacha, tera maaroiteni noñaaventaiyemi. Niyotziri naaka ikaratzi niyoshiiyetairi. Arimaitaka omonkaratyaari Osankinajanorentsi,

kantatsiri:

Tzimatsi ayootakenari, iriitakera
pithokashityaanane.

¹⁹ Aririka omonkaratakya iroka, iroora pinkempisantaperotantyaanari ‘Naakatztika.’ Irootakera neevatantamirori nokamantzimiro.[†]
²⁰ Intzimerika aapatziyaarine notyaantane, naakajaantake jaapatziyaka eejatzi. Itzimirika aapatziyakaanari naaka, iri jaapatziyajaantaka itzimi otyaantakenari.”

*Ikamantzi Jesús iri pithokashityaarine Judas
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)*

²¹ Ari ithonkanakero iñaavaitakero iroka, iniroite okatsitzimoshiretanakeri Jesús. Eekero jooñaarontanakitziro iñaaventakeri, ikantzi: “Pikarataiyakeni eerokaite jaka tzimatsi aponi pithokashityaanane. Omaperora.”²² Ari ipampoyaavakaanaka iriyotaane, te iriyote tsika itzimi iñaaventzi.²³ Ikanta aponi iriyotaane, iretakoperotane Jesús, itzimi saikimotakeriri okarikiini jovaiyani,²⁴ jiñaakeri Simón Pedro jiñaanacheratziri, ikantziri: “Posampiteri niinka jiñaaventziri.”²⁵ Ikanta irirori, jontsitokanakari okarikiini, josampitakeri: “Pinkatharí, ¿Niinkama?”²⁶ Ari jakanake Jesús: “Piñeena nashete kapicheeni tanta, intzimerika nompake, iriitakera.” Jashetake kapicheeni tanta, ipakeri Judas Iscariote, itomi Simón.²⁷ Ikanta jovavakaro Judas tanta. Aripaitera ikamaaritanake. Ari

[†] **13:19** Ipairyaapiintakara Jesús ikantzi “Naakatztika,” ari os-hiyakaro jiñaavaitake Pava pairani. Pamenero eejatzi Jn. 8.58.

ikantziri Jesús: “Panterootara thaankiini pikinkishiretapiiintakari.”‡ 28 Iro kantacha ikaratzira jovaiyani tekatsira kemathatavakerone opaita ikantantariri. 29 Tema Judas iriitakera kempoyiiriri kireeki, iñaajaantaiyini ikantatziiri Jesús iriyaateeta iramanante tsika ompaitya iroimoshirenkaiyaarini, iñaajaantake eejatzi iramanantatye impayeteriri ashinonkainkariite. 30 Aritakera jovavakaro Judas tanta, jatanake. Aritake tsirenitanake.

Ovakerari Ikantakaantaitane

31 Aritakera jatanake Judas, ikantzi Jesús: “Monkarapaitetapaakara irovajenokashitan-taiyaarori irovaneenkaro Itomi Atziri. Iro ompoñaantyaari eejatzi iriñeetairo irovaneenkaro Pava. 32 Tema ari okantari, iriitajaantakera Pava oñaakanterone iriñeetantyaarori irovaneenkaro. Iroñaakatajaantakera irantero. 33 Notomiite, kapichetapaakera nosaikimoyetanaimi. Osheki pinkokovavetaiyaana eerokaite, iro kantacha eero piñagaana, Irojatzi nokantzitakariri asheninkapayeeni judío, irojatzi napiitzityaamiri nonkantemiro eerokaite, tema eero pitsipatana tsika nosaikapai naaka. 34 Jiroka ovakerari nokantakaantane. Ontzimatyeeera petakotavakaayetaiya. Nokempitara naaka netakoyetami, ari pinkempitanaiyaari eerokaite, petakotavakaayetaiya. 35 Aririka

---

‡ 13:27 Kantakotachari jaka “aripaitera ikamaaritanake,” tera iro kantakaanterone jovavakaro Judas tanta, okanta ikamaaritantanakari, aña iriitajaantake kantakaashitakarori ikamaaritantanakari.

petakotavakaanaiya eerokaite, ari iriyoyeetaimi maaroiteni eerokayetake niyotaane.”

Iñaaventziro Jesús irookaventante Pedro
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Ikanta Simón Pedro josampitanakeri Jesús: “Pinkatharí, ¿tsikama piyaateka?” Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaate naaka, eero okantzi poyaatena eerokaite iroñaaka, irooma apaata ari onkantake poyaatena.” ³⁷ Ikantanake Pedro: “Pinkatharí, ¿opaitama eero okantanta noyaatemi iroñaaka? ¡Aritake noshineventakyaami!” ³⁸ Jakanakeri Jesús, ikantziri: “¿Omaperoma pishineventyaana? Aña tekeramintha iriñeeta tyoopi, mavasatzi pinkante: ‘Te niyoteri Jesús.’ Omapero.”

14

Iri Jesús oshiyarori avotsi jareetantaitari Ashitairiki

¹ “Eero povashirevaitaiyani. Paventaiyaari Pava, paventaiyaana eejatzi naaka. ² Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi osheki tsika anampitapaiyaaro. Eeromi otzimi, eero nokantavaitzimi niyaatai novetsikayetapaimi tsika pinampitapaiyaaro. ³ Aririka niyaatai, aririka novetsikayetaimi tsika pisaikai, ari nompiyashitaimi naayetaatemi, onkantya pintsipatantaiyaanari eerokaite tsikarika nosaikajaantai naaka. ⁴ Piyotaiyironi eerokaite avotsi jiyaatantaitari tsika nosaikai.” ⁵ Ari ikantanake Tomás: “Pinkathari, te niyotaiyeni tsika piyaate. ¿Tsikama nonkantyaaka

niyotantyaarori avotsi?” ⁶ Jakanake Jesús, ikantzi: “Naakara ‘Avotsi,’ ‘Kyaaryoori,’ ‘Añaantarentsi.’ Intaanira impampithavookitayeetaina naaka, ari irareeyeetaiya janta Ashitanariki. ⁷ Arimi piyoperotaiyenanemi, ari piyotairimi eejatzi Ashitanari. Aña aritake piyotzitataikari iroñaaka, iriitake piñaapiintakeri.”

⁸ Ikantanake Felipe: “Pinkathari, intsityaa poñaakenari Ashitamiri, tekatsi pashine nonkove.” ⁹ Ari ikantanake Jesús: “Felipe, ari osamanitake notsipayetakami eerokaite, ¿tekerama piyotena? Ikaratzi ñaakenari naaka, jiñaakeri Ashitanari. ¿Opaitama pikantantari? ¹⁰ ¿Tema pinkempisantenari ari nokaratziri Ashitanari, ari ikaratana irirori? Okaratzi nokantayetziri, tera naaka nintakaashivaityaarone noñaaventemiro. Aña iri Ashitanari tsipashiretanari, iriitake antakaa-jaantanaro irantavaitane. ¹¹ Pinkempisantenari ari nokaratziri Ashitanari, ari ikaratana irirori. Okompitzimotamirika iroka, irootya pinkempisantaajate notasonkaventantayetake.

¹² Inkarate kempisantainane naaka, ari intasonkaventantayetai eejatzi. Aritake irimaperotanakero intasonkaventante, anaanakero okaratzi jiñaakoyeetakenari, tema niyaatzimatai naaka nontsipatapaiyaari Ashitanari. Omaperora. ¹³ Maaroni pairyagainane naaka inkovakoyetaina iñaañaatana, aritake nomatakeneri. Ari onkantya intharomentayeetantyaariri Ashitanari, okantakaantziro jimatzimotantakeri Itomi. ¹⁴ Ompaityaarika pinkovakoyetainari pimpairyagaina naaka, aritake nomatakemiro.”

Ishinetaantaitziri Tasorentsinkantsi

¹⁵ “Aririka petakoyetaiyaana, aritake pinkempisantairo nokantakaantane. ¹⁶ Ari nonkampitairi Ashitanari irotyaantemi pashine Ookaakoven-taneri, ¹⁷ Tasorentsijanori irinatye, iriitake tsi-pashiretapiintaiyaamine. Iriima osavisatziite eero isaikimotziri, tema te onkante iriñeeri te iriy-oteri eejatzi. Irooma eerokaite piyotaiyirini, tema isaikimotakemi, iriira nampishiretantaiyaamine.

¹⁸ Eerora pikempitakotari miritzi jookaventay-eetziri, ari nompiyashitaimi. ¹⁹ Irootaintsira, eero jiñaayetaana osavisatziite. Iro kantacha eerokaite ari piñaayetaina, kañaaneri pinkantayetaiya tema kañaaneri nonatzi naaka. ²⁰ Aripaitera piyoyetai notsipashiretari Ashitanari, eejatzi eerokaite pitsipashiretana, ari nokempitari naaka notsipashiretami eerokaite. ²¹ Inkarate kempisantavaanteyetainane, joñaakantziro kyaaryooperoini jetakotana. Irootake iretakotantaiyaariri Ashitanari, eejatzi naaka ari netakotaiyaari, ari noñaakayetaiyaari.” ²² Ikanta Judas (kaarira Iscariote) josampitanakeri: “Pinkathari, ¿Opaitama poñaakantaiyaanari naakaite, eeroya poñaakayetaari pashineete?” ²³ Jakanake Jesús: “Ikaratzi etakotanari naaka, ikempisantavaantetana. Irootake iretakotantaiyaari Ashitanari. Ari nokaratairi Ashitanari nontsipashireyetaiyaari irikaite. ²⁴ Iriima kaari etakotyaanane, ipiyathavaan-tetakana. Tera naaka iyotashivaityaarone okaratzi nokantayetakemiri, aña Ashitanari otyaantakenari iri iyotakaayetakenarori.

²⁵ Nokamantatziimiro maaroni irokapayeeni eenirora nosaikimoyetzimi. ²⁶ Iriima Tasorentsinkantsi, Ookaakoventaneri, irotyaantemiri Ashitanari intzime impoy-aatyaananeri, iriira iyotakaapaakemirone maaroni, impampithashiretakaayetaimiro okaratzi nokantayetakemiri. ²⁷ Kameethara pisaikayetai. Tera iro noñaaventashitya tsika okanta isaikakaantzi osavisatziite. Aña naaka matzirori onkantya pisaikantaiyaari kameethaperoini. Eero povashirevaitashita, eero pitharovavaitashita eejatzi. ²⁸ Aritake pikemayetakena nokantake: ‘Iro niyaatai, impoña nOMPIYE ari ankaratai asaikayetai.’ Arimi petakoperoyetyaanami, eeromi povashirevaitami nookayetanaimira, aña aritakemi pinkimoshireventakenami piyotakera niyaataye Ashitanariki, anaataikenari iroñaaka natziritapaintzira. ²⁹ Nokamantzitatyaamirora iroka, onkantya pinkinkishiretantyaari apaata, omonkarapaitetapaakyaarika. ³⁰ Eerora nonkinkithavaitzitakaayetyaami, tema aatsikitake pinkathariventantashivetachari kipatsiki. Okantavetaka te ipinkathariventana naaka. ³¹ Aritake onkantyaari, onkantya iriyotantyaari osavisatziite netakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaratzi ikantanari irirori. Pinkatziyeeyeni. Thame aate.”

15

Ikempitaro Jesús oponkitzithapero pankirentsi

¹ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Naakara kempitarori oponkitzithaperori pankirentsi.

Iriima Ashitanari iri kempitakariri itzimi pankitzirori. ² Eerorika okithotzi nochevatha, ichekathatziro ashitarori. Irooma otzimi kithotatsiri, jovameethachevatziro, jovaankiityaakotziro inkene onkithoperote. ³ Kempivaitaka iroñaaka aritake kaankiityaakoyetakemi eerokaite, okantakaakami ñaantsipayeeni nokamantayetakemiri. ⁴ Aparoni ohevatha pankirentsi otzimi chevoryaathataintsiri eero okithotai, aña ontzimatye oshookantyaaro oponkitzitha. Ari okempitari eejatzi eerorika poisokerotana, eerora okantzi pantayetairo kameethari. ⁵ Naakatake kempitakarori oponkitzitha pankirentsi, irooma eerokaite pikempitakaro nohevatha pinayetatzi. Ikaratzi oisokerotanari naaka ari nokempitzitakariri irirori, kempivaitaka oshekimi inkithoperotai. Eerorika pitsipashireyetaana, tekatsira pantayetai. ⁶ Ikaratzi kaari oisokerotyaanari naaka, ari nookaventayetairi. Ari inkempitayetaiyaaro okamachevathatzi pankirentsi, jaayetziro intagaitero. ⁷ Oisokerorika povayetaina, pinkyaaryoventanairorika okaratzi niyotaayetakemiri, pinkovakotairi Ashitanari opaiyetarika pikoviri, aritake irimatakemiro. ⁸ Aririka pimatanairo joshiyakaaventayeetakero kithokiperotatsiri pankirentsi, aritake iriyoyeetaimi omapero niyootaaneyetaami. Iroora iriñaapinkathayeetantyaariri Ashitanari. ⁹ Iniroite netakoyetakemi, noshiyakari Ashitanari jetakotana naaka. Pantintaavaityaarora netakoyetaami. ¹⁰ Eekerorika pinkempisantanakityeero nokantakaantane,

ari panintaavaitaiyaaro netakotanka, nokempitairora naaka nokempisantavaantetziri Ashitanari nanintaavaitaro iretakonka. ¹¹ Iro nokamantantamirori iroka inkene ankarataiyeni ankimoshirete, irootake pinkimoshiretziitantaiyaari eeroka.

¹² Jiroka nokantakaantane: Ontzimatyete petakotavakaayetaiya nokempitairora naaka netakoyetaami eerokaite. ¹³ Tsikarika itzimi shineventariri inkamimenterira irapatziyane, joñaakantatziirora jetakotziitanta. ¹⁴ Naapatziyane pinayetatziri eerokaite aririka pantanairo okaratzi nokantzimiri. ¹⁵ Aritapaake nokempitakaantami onampitaari, tema aparoni onampitaari te iriyote okaratzi jantayetziri onampitariri. Aña nokempitakaantaami naapatziyane, tema nokamantaimiro maaroni ikantanari Ashitanari. ¹⁶ Tera eerokaite iyoshiitakenaneri, aña naaka iyoshiitayetaimi eerokaite. Naakatake otyaantayetemine piyaayete tsikarika, pinkempitakotaiyaaro pankirentsi kithoperotatsiri, ari pinkantapiintanakityeeya. Ari onkantya irimayetantaiyaamirori Ashitanari ompaityaarika pinkovakotenari pimpairyaayetainarika. ¹⁷ Jirokatake nokantakaantzimiri: Ontzimatyete petakotavakaayetaiya.”

Inkisaneentayetanakemi osavisatziite

¹⁸ “Aririka piñaayetakero inkisaneentayetanakemi osavisatziite, pinkinkishiretero ari ikantaitakena naaka ikisaneentavaitaitakena. ¹⁹ Eekeromi poshiyaakotyaari osavisatziite, ari iretakoyetakyaamimi, ikempitavakaara irirori jetakotavakaiyani. Iro kantacha

niyoshiitayetaimira naaka, pikempiyayetari osavisatziite, irootake ikisaneentantamiri. Kempivaitaka iroñaaka kaarimi eeroka osavisatziite. ²⁰ Pinkinkishiretero nokantzitakamiri: Tera iñaapinkathayeetziri aparoni onampitaari iranaakoteri itzimi onampitariri. Ari inkempitayeetemiri eerokaite inkovayeete irovaitemi, inkempitayeetenara naaka. Ari okempitari eejatzi ikaratzi kempisantavaantetakenari naaka, aritake inkempisantayetaimi eerokaite. ²¹ Iro inkovayeetantyaari irovayeetemi, naakatake irovimentaitemi, okantakaantziro tera iriyotaina iri Pava otyaantakenari. ²² Eero otzimaajatzimi ikenakaashitane, eerorikami nopokimi niyotaaayetairi. Iro kantacha iroñaaka eerora okantai irookaakoventaiyaro iyaariperonka. ²³ Ikaratzi kisaneentakenari naaka, ikisaneentzitakari eejatzi Ashitanari. ²⁴ Eero otzimaajatzimi ikenakaashitane, eeromi notasonkaventzimoyetakeri okanta jiñaayeetantakaro kaari jiñaapiintaitzi. Okantavetaka jiñaayetakero irokapayeeni, eekero ikisaneentatyaana, ikisaneentzitakari eejatzi Ashitanari. ²⁵ Ari okantzimaita, tema ontzimatyte omonkaratya osankinarentsi, kantatsiri:

Ikisaneentashivaitaitakana.

²⁶ Iro kantacha aririka impokake ‘Ookaakoven-taneri,’ Tasorentsiperotatsiri, intzime notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitakera iyotaashiretakotantapaakenane naaka. ²⁷ Impoña pinkinkithatakoyetaina eerokaite, tema ari pitsipayetzitakana ovakeraini etantanakarori.”

16

1 “Iro nokantayetantamirori irokapayeeni, eero povashaantantaro paventaashiretyaana. 2 Ari piñaayetakero eero ishineyeetaimi pinkyagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaayetakero eejatzi irovayeetemi, iriñaajaantayeete jantatziiniri Pava kameethari. 3 Iro irimatantyaarori iroka, tema te iriyoteri Ashitanari, te iriyotena eejatzi naaka. 4 Aririka omonkaratakya iroka, iroora pimpampithashiretakotantyaarori nokantayetakemiri. Irootakera neevatantamirori nokamantzimiro.”

Jantakaantziri Tasorentsinkantsi

“Tera nonkamantzityaamiro ovakeraini iroka, tema irojatzzi notsipayetami. 5 Iro kantacha iroñaaka jataana nontsipatapaiyaari itzimi otyaantakenari. Iro kantacha tekachaajaini osampitakoventerone tsikara niyaatai, 6 intaani povashiretaiyani pikemakenara nokantakemiro irokapayeeni. 7 Iro kantacha pinkeme nonkantemiro kyaaryoori. Iroora kameethatzimotzimiri eerokaite niyaatai. Tema eerorika niyaatai, eerora ipoki paitachari ‘Ookaakoventaneri’ intsipashiretapiintayetaiyaami. Irooma aririka niyaatai, naakatajaantake otyaantapairine. 8 Aririka impokapaake Tasorentsinkantsi, iriira ooñaarontapaakeneriri ikinkishirevaishitari osavisatziite, tema ikenakaashivaitakaro ikinkishiretakotaro tsika okantakota kaariperonkantsi, tsika okantakota kameethashirenkantsi, tsika okantakota iyakoventaantsi. 9 Ari iriyotakaayetairi iroora kaariperonkantsi

eerorika ikempisantayeetana naaka. ¹⁰ Ari iriyotakaayetairi iroora kameethashirenkantsi, nomatzirora naaka novameethashiretantzi, tema niyaatairika Ashitanariki eero jokiyetaana. ¹¹ Ari iriyotakaayetairi itzimi jiyakoventayetakeri, iriitakera irika pinkathariventashivaitakariri osavisatziite.

¹² Eenirotatsi osheki onkarate nonkantemiri, iro kantacha iroñaaka kempitaka aritake anaanakemi nokantayetakemiri. ¹³ Aririka impokake Tasorentsijanori, iriitake iyotakaapaakemirone maaroni kyaaryoori. Tema eero iñaavaitashivaitaro ikovakaashitari irirori, aña inkamantantayetero ikemakeri. Ari iriyotakagaimiro onkarate avisayetatsine apaata. ¹⁴ Iri kemayetajaantainane noñaavaitero, impoña irovaakayetaimiro eerokaite, ari onkantya iriyotantayeetaiyaarori novaneenkaro. ¹⁵ Tema okaratzi jiyotanetari Ashitanari, irojatzi niyotanetari naaka. Irootake nokantantakari: ‘Iri kemayetajaantainane noñaavaitero, impoña irovaakayetaimiro eerokaite.’ ”

Onkantavetya povashiretya, aritake pinkimoshireyetai

¹⁶ “Kapichetapaake eero piñaayetaana, iro osamanivetakya ari piñeena eejatzi. Tema niyaataatye naaka Ashitanariki.” ¹⁷ Ikanta iriyotaane josampitavakaanaka: “¿Opaitama ikantakotziri? Ikantayetakai kapichetapaake eero añaayetairi, iro osamanivetakya ari añagairi eejatzi, tema iriyaataatye Ashitaririki. ¹⁸ ¿Opaitama ikantakotziri ‘kapichetapaake?’ ”

Te ankemathatero opaita iñaaventziri.” ¹⁹ Ari jiyotake Jesús ikovaiyatziini irosampiteri, ikantanakeri: “Nokantaiyakemi: ‘Kapicheta-paake, eero piñaayetaana, iro osamanivetakya ari piñeena eejatzi.’ ¿Irootakema iroka posampitavakaamentari? ²⁰ Ari piñaayetairo piraavaitaiya, ovashiretziita pinkantayetaiya, piñaaminthaterira osavisatziite ikimoshiretaiyini. Onkantavetya povashiretziitaiyaani, aritakera piñeero pinkimoshireyete. Omapero. ²¹ Aririka ontzimaanitzimate aparoni tsinane, okemaantsivaita. Iro kantacha aririka intzimake ovaiyane, ompeyakotanakero okemaantsivaitaka aña okimoshireventanakitziiri eenchaanikite. ²² Ari onkempityaari eejatzi, ontzimatye povashireneentavaiya eerokaite iroñaaka. Iro kantacha aririka piñaavaina, osheki pinkimoshiretanai, tekatsi ovashiretakaiyaamine. ²³ Apaata tekatsira posampitainari naaka. Tema iri Ashitanari matayetaimirona ompaityaarika pinkovakotenari pimpairyaayetainarika. ²⁴ Tema pamanapiintayetzirira Ashitanari pikovakoyetziiri opaiyetarika, pikampiminthavaitashitakari. Irooma iroñaaka aririka pinkovakoyetairi, ontzimatye pimpairyaapiintaina naaka. Arira pinkantya pinkovakotapiintairi, aritake irimatakemiro, irootake pinkimoshiretziitantaiyaari.”

Noitsinampaakero naaka osavisato

²⁵ “Noshiyakaaventatziimiro maaroni irokapayeeni noñaaventakemiri. Iro kantacha irootaintsi omonkaratya eero noshiyakaaventayetaimiro,

aña koñaaroini noñaaventaimiri Ashitairi. ²⁶ Apaata, ari piñaayetairo eerokaite pimpairyagaina pinkovakoyetairirika Ashitanari. Tera naaka kampitakoventaimine. ²⁷ Tema iriitajaantake Ashitairi etakoyetaami eerokaite. Iro jektakoyetantaamiri, tema eerokaite petakoyetaana naaka, tema pikempisantaiyakena ari nopoñaakari naaka Pavaki. ²⁸ Noshitovanake Ashitairiki okanta nopokantanakari jaka kipatsiki. Iroñaaka nookaventanairo kipatsi iro nompiye Ashitairiki.”

²⁹ Ipoña ikantaiyanakeni iriyotaane: “Iroñaakara koñaatanake piñaavaitziri, te poshiyakaaventavaitero. ³⁰ Noñaayetakemi iroñaaka piyotziro maaroni tsikarika opaiyeta, te onkovajaantya intzime impaitya osampitemine, aña piyotziro opaiyetarika ikinkishireyeetari. Irootakera nokempisantantari omapero pipoñaaka Pavaki.” ³¹ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “¿Arima, kempisantayetaimima iroñaaka? ³² Monkarapaitetzimatapaaka. Iroñaakara, piñaayetero aparopayeeni eerokaite poivaraiya pinkenayete tsikarika, ari pookaventanakena apaniroini. Iro kantacha temaita nosaike apaniro, aña Ashitanari tsipatanari. ³³ Nokamantayetzimiro maaroni iroka onkantya piñaantyaarori kameetha pisaike pintsipatyaana naaka. Jaka osaviki, osheki piñaayetero eerokaite piñaashivaityaaro. Iro kantacha, pishintsishireyete. Tema noitsinampaataikero naaka osavisato.”

Jesús jamanakotziri iriyotaane

1 Ikanta ithonkakero ikantayetakero irokapayeeni, amenanake Jesús inkiteki, ikantanake: “Ashitanari, monkarapaitetapaaka. Poñaakantayetairo iroñaaka irovaneenkaro pitomi, ari onkantya iroñaakantantyaarori pitomi eejatzi povaneenkaro eeroka. 2 Eerokatake ovakeriri okanta ipinkathariventantakariri maaroiteni atziri, ari onkantya inkañaaneyetakaantyaariri ikaratzi pashitakaakariri. 3 Aririka iriyoyeetaimi apaniro Pipavaperotzi eeroka, iriyoyeetairi Jesucristo itzimi potyaantakeri, arira inkañaanetakaayetairi. 4 Noñaakantakemiro povaneenkaro jaka kipatsiki, nothotyaakemirora pikantakenari nantero. 5 Pishinetena nontsipataiyaami iroñaaka, Ashitanari, ari ankarate añaayetairo avaneenkaro akempitara pairani tekeramintha ovetsikero kipatsi.

6 Irikaite piyoshiitairi pashitakaanari, niyotaayetairi niinkarika eeroka. Eerokatake ashitzitakariri, ipoña pashitakaayetanaari naaka. Nokempisantakaayetaimiri piñaane. 7 Ikinkishireyeta iroñaaka, okaratzi niyotanetari naaka, eerokatake iyotakaayetanarori. 8 Niyotaayetairi okaratzi piyotakaayetaanari, ikempisantayetanakero irikaite. Ipampi-thashiretanaa kyaaryoo nokaratzimi eeroka, ikempisantayetanai eerokatake otyaantakenari. 9 Naakatake kampitakoventziri irikaite. Tera iri nonkampitakovente nampitashivaitarori kipatsiki, aña nokampitakoventatziiri itzimi pashitakaanari. 10 Maaroni nashitari naaka

irijatzi pashitari eeroka. Ikaratzi pashitari eeroka irijatzi nashitari naaka. Tema iriiyetake oñaakantayetairori novaneenkaro. ¹¹ Ero nosaikanaí jaka osaviki, niyaataira naaka nonkaratapaimi eeroka, irooma irikaite eekero irisaikanaatye. Ashitanarí Tasorentsi, pinkempoyaaventeri onkantya impairyaaapi-intantyaamiri, ari onkantya irovithaavakaan-taperotyaari eejatzi, akempitavakara aaka. ¹² Eenirora notsipayetari jaka osaviki, naamaakoventayetari, nokempoyaaventayetziri okanta ipairyaaapiintantamiri. Eerora itzimayetai peyashivaitaachaneri, apatziro inkantakaiyaaro ipaiyeetziri ‘Otomí peyashivaitaantsi,’ tema ari onkantya omonkaratantyaari oñaaventakeri Osankinajanorentsi. ¹³ Iroñaaka niyaatai pisaikinta eeroka. Irootake nokantantayetarori irokapayeeni eenirora nosaiki jaka osaviki, onkantya inkempitantyaanari naaka inkimoshiretaiyeni kameethaini irikaite. ¹⁴ Niyotaayetakeri piñaane, iro kantacha osheki ikisaneentaitanakeri, tema te ikempitanaari osavisatziite, nokempitara naaka te osavisatzi nonatye. ¹⁵ Te nonkovakotemi paayetairi isaikira jaka osaviki, intaani pinkempoyaaventayetairi ikaariperotakaitzirikari. ¹⁶ Nokempitara naaka te osavisatzi nonatye, eejatzi irikaite te iroshiyanaiaari osavisatziite. ¹⁷ Pintasorentsihoretakairi irakoventantyaarori kyaaryoori. Tema kyaaryoori onatzi piñaanetari eeroka. ¹⁸ Pikempitaakena naaka potyaantakena nosaikimoyeteri osavisatziite, ari nonkempitz-ityaariri naaka notyaantayeteri irisaikimoyeteri.

¹⁹ Okovaperotatya iroñaaka nontasorentsishiretai noshineventaiyaarira irikaite, ari onkantya intasorentsishireperotantaiyaari eejatzi irirori.

²⁰ Tera intaani nonkampitakoventeri irikaite, aña nokampitakoventzitari eejatzi inkarate kempisantainane aririka inkinkithatakaayetairi irikaite. ²¹ Namanakoventziri maaroni irikaite onkantya irovithaavakaantaiyaari, aparoni inkantaiya irovithaanaiyami eeroka. Ashitanarí, akempitara aaka ovithaavakaiyani, ari inkempiyetaiyaari eejatzi irovithaavakaaperotaiya, onkantya inkempisantantaiyaari osavisatziite eerokatake otyaantakenari. ²² Iroka novaneenkaro, okaratzi poñaakayetakenari, irojatzi nomatairi naaka noñaakayetairi iriroriite. Arira onkantya irovithaavakaantaperotyaari, akempitavakaara aaka. ²³ Tema pitsipashiretana eeroka, ari nonkempitzitakyaari eejatzi naaka nontsipashiretaiyaari iriroriite, ari onkantya irovithaavakaantaperotyaari. Iro inkinkishiretantayetyaari osavisatziite eerokatake otyaantakena, iniroite petakoyetakari pikempitaakenara naaka iniroite petakotakana. ²⁴ Ashitanarí, eerokatake ashitakaayetakanariri irikaite, nokovi intsipayetaiyaana tsika janta nosaikai naaka, onkantya iriñaantaiyaarori novaneenkaro. Eerokatake ovaneenkatakaakanari, tema petakotzitaaitakana tekeramintha ovetsikyaata kipatsi. ²⁵ Ashitanarí tampatzikashireri, te iriyotaiyemine osavisatziite. Iro kantacha naaka niyotzimi, eejatzi ikempiyetaka irikaite jiyotzi eerokatake otyaantakenari. ²⁶ Niyotaayetairi niinkama eeroka, eekerora niyaatakaatyeeero

niyotairi, tema nontsipashiretaiyaari,
netakoyetaiyaari pikempitaakenara naaka
petakotakana.”

18

Jagaitakeri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Aritake ithonkanakero ikantayetakero iroka, shitovanake Jesús itsipatanaari iriyotaane iriyaatero intatsikeronta ovaryeenkaari ipaiyeetziro “Cedrón.” Ari otzimiri pankirentsimashi, tsika janta isaikapaake Jesús itsipayetakari iriyotaane. ² Jiñiitaro eejatzi irika Judas itzimi pithokashitantachane, tema ari isaikaapiintziriri Jesús iriyotaane janta. ³ Ari jareetapaaka Judas itsipatapaakari ovayiriite, ikonovakari kempoyaaventaneri jotyaantakeri ijevare omperatasorentsitaari, irotyaantane eejatzi Fariseo-payeeni. Joirikayetapaakero irovantamento, jamake eejatzi irootamento. ⁴ Iro kantacha Jesús jiyotzitakaro maaroni avishimoterine, ishitovashitanakeri, josampitavakeri: “¿Ipaitama pikokovatziri?” ⁵ Ikantaiyini irikaite: “Nokokovatatziiri Jesús Nazaret-satzi.” Ari ikantzi Jesús: “Naakatake.” Irika Judas itzimi pithokashitakariri, ari ikaratakeri irikaite. ⁶ Jiñaavaitanakera Jesús, ipiyaponthotaiyanakani itaapiiki, tyeeyanakeni. ⁷ Japiitanakeri Jesús, josampitziiri: “¿Ipaitama pikokovatziri?” Japiitaiyanakero irirori, ikantzi: “Nokokovatatziiri Jesús Nazaret-satzi.” ⁸ Ari japiitanakeri Jesús, ikantziri: “Aritake nokantakemi naakatake. Naakarika pikokovataiyini, potyaantairi

irikaite notsipayetakari, iriyaayetaita.” ⁹ Ari omonkaratari ikantzitajaantakari Jesús: “Ashitanarí, ikaratzi pashitakaakanari, eero ipeyakaantavaita aparoni.” ¹⁰ Ikanta Simón Pedro, otzimimotziri irirori irosataamento, jinoshikanakero, itotzitakeri iyempitaperonampi aparoni paitachari Malco, inampirera omperatasorentsijanori. ¹¹ Ipoña Jesús, ikantanakeri Pedro: “Povairo posataamento. Aña iri Ashitanari shinetakenari nonkemaantsivaityaaro iroka, ¿eeroma okantzi nomonkarayeneri?”*

*Jaayeetanakeri Jesús omperatasorentsijanoriki
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)*

¹² Ikanta ovayiriite itsipatakari ijevare, eejatzi ijevare kempoyaaventaneri irotyaantane judío-payeeni, joirikanakeri Jesús, joosotanakeri. ¹³ Ari jetapaintaro ikenakaanakeri ipankoki Anás. Tema iriitake irikonkiri Caifás itzimi omperatasorentsijanotatsiri. ¹⁴ Irika Caifás iriitajaantakera kantakeriranki judío-payeeni: “Iroora aritatsi ashinete aparoni atziri inkamimentayetai.”

*Pedro ikyaake iniyankiirentsite Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)*

¹⁵ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashine iriyotaane Jesús, joyaatakoventakeri Jesús. Irika pashine iyotaari, iñaapiintane jinatzi omperatasorentsijanori, irootake

* **18:11** Jiroka ikantakotakeri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shine-takenarori nomiretyaaro kepishaari.” Tema iro oshiyakaaventacha aririka inkemaantsivaitya, okempivaitaro jimireyeetaro kepishaari.

ikyaantapaakari jonyaatakoventakeri Jesús.
¹⁶ Iriima Pedro ari ikatziyapaakari jantakironta otantontsiki. Irootake irika iyotaari iñaatapiintane omperatasorentsijanori, ikinkithavaitakaan-takarori aamaventarori ashitakorontsi, iro ominkyaantakariri eejatzi Pedro. ¹⁷ Okanta aamaventarori ashitakorontsi, osampitakeri Pedro: “¿Kaarima eeroka aparoni iriyotaane irika shirampari?” Ari jakanake Pedro, ikantzi: “Tera naaka.” ¹⁸ Tema okatsinkaityaatziira, irikaite onampitaari itsipayetakari kempoyaaventaneri jovaampataiyakeni paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipataiyakarini eejatzi Pedro irikaite, jakitsitaiyarini paampari.

Anás josampitziri Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ikanta omperatasorentsijanori jetanakari Jesús josampitakoventziniri iriyotaanepayeeni, ipoña okaratzi jiyotaantayetakeri. ²⁰ Ari ikantanake Jesús: “Nokinkithatakaapiintakeri maaroitene atziriite. Niyotaantapiintake japatotapiintaita eejatzi janta tasorentsipankoki, tsika japatotapiintaiyani maaroni judíopayeeni. Tetya nomanakaiyaaro okaratzi nokinkithayetziri. ²¹ ¿Opaitama posampitantanari naaka? Posampitayeteri ikaratzi kemayetakenari. Iriiyetake iyotzirori okaratzi nokantayetakeriri.” ²² Ikantakerora Jesús iroka, aparoni kempoyaaventaneri ipasavorotanakeri, ikantziri: “¿Arima pinkanteri pakeri omperatasorentsijanori?” ²³ Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Tzimatsirika kaariperori

noñaavaitakeri, pinkantenaro tsika otzimi. Aña okaratzi noñaavaitakeri kameetha onatzi. ¿Opaitama pipasavorotantanari?”²⁴ Ikanta Anás jotyaantakeri janta Caifás-ki itzimi omperatasorentsijanotatsiri, joosotaka.

*Ikantzi Pedro: Te noñeeri naaka Jesús
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)*

²⁵ Irojatziya ikatziyaka Pedro jakitsivaita paampariki. Ari josampiitakeriri: “¿Kaarima eeroka aparoni iriyotaane irika shirampari?” Ari jotekanakero Pedro, ikantanake: “Tera naaka.”

²⁶ Ikanta osamaniityaake josampitairi eejatzi aparoni inampire omperatasorentsijanori, iriitakera isheninkathori itotzitakeri inkaaranki Pedro iyempita, ikantziri: “¿Kaarima eeroka noñaake itsipatami janta pankirentsimashiki?”

²⁷ Ari japiitanakero Pedro jotekañaanetantzi, aripaitera jiñaanake tyoopi.

*Jaayeetanakeri Jesús Pilato-ki
(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)*

²⁸ Tema aritake kitaitzimatake, jomishitovaitanairi Jesús ipankokira Caifás, jaayeetanakeri isaikinta Pilato ijevarite Roma-satzi. Te inkyeeyapaakeni judío ipankoki Pilato, tema aririka inkyaavankotakeri ipiyathatakaro Ikantakaantaitane ikitevathatantaitari, eerora okantzi iroimoshirenkero kitaite Anankoryaantsi. ²⁹ Irootake ishitovantapaakari Pilato, ikinkithavaitakairi, ikantziri: “¿Opaitakama jantakeri irika shirampari?” ³⁰ Ikantaiyini irirori: “Eeromi ikaariperotzimi irika, eerotya namirimi jaka.” ³¹ Ari ikantzi Pilato: “Paanairi

eerokaite, povasankitairi tsika okantzira ikantakaantaitzimiri.” Ikantaiyanakeni judío-payeeni: “Aña te pishinetapiintaiyena noveri nosheninkaite.”³² Ari omonkaratakari ikantzitajaantakari Jesús tsika onkantya irovamaayeeteri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ikyaapaintzi inthomoi ipankoki, ikaimapaakeri Jesús, josampitakeri: “¿Eerokatakema Ivinkatharite judío-payeeni?”

³⁴ Ari ikantzi Jesús: “¿Piyotashitaroma iroka posampitanari? Kempitaka tzimatsi ipaita kantakemiri niinkarika naaka.”³⁵ Jakanake

Pilato: “¿Naakama judío? Aña iri pisheninkaite amakemiri jaka itsipayetakari ijevare omperata-sorentsitaari. ¿Ipaitama pantakeri?”³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Te nompinkathariventante naaka jaka

osaaviki. Ari onkantyaami, aritakemi piñaakemi osheki novayirite kisakoventyaanari, eero jaakaantantana judío-payeeni. Iro kantacha tera ari nompinkathariventante jaka.”³⁷ Japiitanakeri

Pilato josampitanakeri: “¿Arima, eerokatake Pinkathari?” Ari ikantzi Jesús: “Eerokatake

kantaintsiri. Irootake notzimantakari, irootake nopokantakari jaka kipatsiki noñaaventairo kyaaryoori. Tema ikarayetzi kamaitanaarori kyaaryoori, ikempisantavaanteyetana.”³⁸ Ari

ikantzi Pilato: “Irojatzitaveetacha, kyaaryoori.” Ikantanakerira, shitovanake ipiyotaiyakani

judío-payeeni, ikantapairi: “Tetya noñero ompaitya inkenakaashityaari irika shirampari.

³⁹ Poimoshirenkapaiteitapiintziro Anankoryaantsi, pametapiintaiyaroni nomishitove aparoni jaakaantaitziri. ¿Nomishitovakaan-

tairima ipaiyeetziri ‘Pivinkatharite?’ ” ⁴⁰ Ari ikaimaiyanakeni maaroiteni, ikantaiyini: “¡Eero pomishitoviri irika! ¡Iri pomishitove Barrabás!” Irooma irika Barrabás, koshintzi jinatzi.

19

¹ Ikanta Pilato ipasatakaantakeri Jesús. ² Ikanta ovayiriite jampitatapotake kitochee ikempitakaantakero amathairentsi, jamathaitakaakari Jesús. Ipoña ikithaatantakari jonkeromaitatsiri kithaarentsi.* ³ Ipoña ipiyotzimentapaakari, ishirontzimentavaitari ikantaiyirini: “¡Jirikataa Ivinkatharite judío-payeeni!” Ipasavorotzimaitari. ⁴ Eejatzi ishitovapai Pilato, ikantapairi judío-payeeni: “Pameneri, jirika nomishitovakeri onkantya piyotantyaari te noñe ompaitya inkenakaashityaari irika.” ⁵ Ari ishitovakaapaakero Jesús jamathaitayeetantakari kitocheetapo itoki, ikithaayeetantakari eejatzi jonkeromaitatsiri kithaarentsi. Ikantzi Pilato: “¡Jirika shiramparika!” ⁶ Ikanta jiñaavakerira ijevare omperatasorentsitaari ipoña kempoy-aaventaneriite, ikaimaiyanakeni, ikantaiyini: “¡Pimpaikakotakaanteri! ¡Pimpaikakotakaanteri!” Ipoña ikantzi Pilato: “Jirika paanakeri eerokaite pimpaikakoteri, tema naaka te noñe ompaitya inkenakaashityaari irika.” ⁷ Jakaiyanakeni judío-payeeni: “Tzimatsi naakaite Ikantakaantaitanari, ontzimatye irovamagaiteri irika, tema ikempitakaantashivaitaka Itomi

* **19:2** Tema irootake jameyetaapiintaiyarini pinkathariite jamathaiyetaro poreryaayetatsiri, ikithaayetaro eejatzi kithaarentsi jonkeromaitatsiri.

Pava.” ⁸ Ikemavakera Pilato ikantaiyakeni ikempitakaanta Itomi Pava jinatzi, osheki itharovanake. ⁹ Eejatzi ipiyanaa inthomointa ipankoki, josampitapaakeri Jesús: “¿Tsikama pipoñaajaantaka eeroka?” Iro kantacha Jesús te irakeri. ¹⁰ Ikantzi Pilato: “¿Eeroma pakana? ¿Tema piyote pinkathariperori nonatzi naaka, ari onkantake nompai kakotakaantemi, ari onkantake eejatzi nomishitovakaantaimi?” ¹¹ Ipoña jakanake Jesús, ikantzi: “Eeromi ishinetakemiromi Jenokisatzi, eerotya pipinkathariventaperotaajatanami. Irootakera nokantantari naaka, iriitake maperotainchari ikaariperotake itzimi amakenari jaka, anaanakero piyaariperonka eeroka.”

¹² Aripaite ikokovavetanaka Pilato iromishitovakaantairimi Jesús, iro kantacha eekero ikaimakotaiyatziirini judío-payeeni ikantaiyirini: “¡Aririka pomishitovakaantairi irika, tera paapatziyari pivinkathajanorite César! ¡Tema itzimirika kempitakyaarine irika, ikempitakaantashivaitaka pinkatharimi irinatye, ikisaneentatziiri César!” ¹³ Ikanta ikemavakera Pilato, jamakaantakeri Jesús, jagaitanakeri ipiyotzimentaitakari, jomisaikapaakeri tsika jamenakoyeetapiintziri iyakoventaari, ipaiyeetziro “Mapipankaa,” iro ipaiyeetziri eejatzi iñaaneki hebreo “Gabata.” ¹⁴ Ikanta jovetsikaventapaitetarora Anankoryaantsi iroimoshirenkayeetantyaarori, ari tam-patzikatapaake ooryaatsiri. Ikantziri Pilato irikapayeeni judío: “¡Jirika Pivinkatharite!” ¹⁵ Iro kantacha irikaite ikaimaiyini, ikantzi: “¡Inkame!

¡Inkame! ¡Pimpaikakotakaanteri!” Ari ikantzi Pilato: “¿Kantatsima nompaikakotakaanteri pivinkatharite?” Ari jakaiyanakeni ijevare omperatasorentsitaari, ikantaiyini: “¡Intaanira César novinkathariteta, tekatsi pashine!” ¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyeeri Jesús iraanairi judío-payeeni impaikakoteri. Ari jaanakeriri.

*Ipaikakoyeetakeri Jesús irojatzi ikamantakari
(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)*

¹⁷ Ikanta Jesús irijatzi anatanakero inchakota impaikakotantyaari, iriyaate ipaiyeetziro “Atziriiitoni,” irojatzi ipaiyeetziri iñaaneki hebreo “Gólgota.” ¹⁸ Ari ipaikakoyeetakeriri, itsipataitakeri apite atziri, aparoni jovatzikakoitake irakoperoriki, jovatzikakoitakeri pashine irampateki. ¹⁹ Ikanta Pilato jontarekakotakaantake ipaikakoyeetakeri Jesús aparoni osankinarentsi, kantatsiri: “JESÚS NAZARET-SATZI, IVINKATHARITE JUDÍO-PAYEENI.” ²⁰ Osheki judío-payeeni ñaanatakerori iroka osankinarentsi, tema te intainaperote osaiki nampitsi, tsika ipaikakoyeetakeri Jesús. Tema josankinayeetakero iroka osankinarentsi iñaaneki hebreo, iñaaneki griego, iñaaneki Roma-satzi. ²¹ Irootakera ikantantakariri Pilato irikaite ijevare omperatasorentsitaariite, ikantziri: “Eero posankinatziro: ‘Ivinkatharite judío-payeeni.’ Aña onkantatyeemi posankinatakaante: ‘Kempitakaantashivaitachari ivinkatharite judío-payeeni.’” ²² Iro kantacha Pilato, ikantanakeri: “Okaratzi nosankinatakeri, aritake ashi ovatyeero osankinataka.”

²³ Ipoña ovayiriite aritakera ipaikakotakeri Jesús, jayitanakeri imanthaki, itotakero 4-kotate ipavakaayetakaro aparopayeeni. Ipoña jayitakeri eejatzi iithaare, tera ovavikotatya, aparoni okanta jontyeetziro irojatzi osaviki.

²⁴ Ari ikantavakaiyani ovayiriite: “Eero athatyaavaitziro iroka, intaani ñaareventyaaro, ari ñeero intzime ayerone.” Arira omonkaratari Osankinajanorentsi, kantatsiri:

Ipavakaayeetakaro nomanthaki.

Ñaareventayeetakaro noithaare.

Irootakera jimataiyakerini ovayiriite. ²⁵ Okanta janta ipaikakoyeetakerira Jesús ari osaikitakari iriniro otsipatakaro irirento, María iinara Cleofas, ipoña María Magdalena. ²⁶ Ikanta Jesús jiñaakero iriniro, otsipatakari okatziyaka iriyotaane itzimi jetakoperotari, ikantanakero iriniro: “Tsinané, iriitakera pintomintaiyaari irika.” ²⁷ Ipoña ikantanakeri iriyotaane: “Irootakera pinirontaiyaari iroka.” Aripaitera osaikavankotanakeri irika iyotaari.

²⁸ Okanta avisayetakera maaroni iroka, iyotake Jesús aritake jimonkaratakero, ikaimanake: “¡Nomirevé!” Ari omonkaratari oñaaventakotakeriri Osankinajanorentsi. ²⁹ Ari othointakotakari kepishaari janta chomoki. Jaayeetanake inchateva, jankoviitaitake atsimiyaaterone kepishaari, jovaankakoitakeneri ipaantekira Jesús.† ³⁰ Jatsimiyaavakero Jesús iroka kepishaari, ipoña ikantanake: “Othotyaapaaka maaroni.” Ari ithamenkotanaka, jatashinenkatanake.

† **19:29** Kantakotachari jaka “inchateva,” irojatzi ikantayeetziro pairani “isopo.”

Josataamerekitaitakeri Jesús

³¹ Ari monkarapaitetapaaka jovetsikaventapi-intaitaro kitaite jimakoryaantaitari. Irootake kaari ikovantaiyani judío-payeeni inkatziyakote ipaikakoyeetakeri kitaiteriki jimakoryaantaitari, tema iroka kitaite iro jiñaapinkathaperoyeetziri. Irootake ikovakotantakariri Pilato inkaraapor-itakaanteri paikakotaari inkamantanakyaari thaankiini, irovatzikaryaakoyetairiita eejatzi. ³² Ikanta jiyaataiyanakeni ovayiriite, ikaraaporitapaakeri aparoni ikaratakeri Jesús ipaikakoitziri, ipoña jimatakeri pashine. ³³ Ari ipithokashivetanakari Jesús, jiñaatzi aritake kamake. Irootake kaari ikaraaporitaitaitari irirori. ³⁴ Iro kantacha, aparoni ovayiri josataamerekitantanakari irosataamento, ari iyovanakeri iriraane okonovakaro jiña. ³⁵ Itzimi kinkithatzirori iroka, iriitakera ñaajaantakerori. Omaperotaajatatyaara ikamantzimiri ari onkantya pinkempisantantayetyaari eejatzi eerokaite. ³⁶ Tema iro avisantayetakari irokapayeeni onkantya omonkaratantyaari okantzitakari Osankinajanorentsi: Eerora ikaraavaitaitziniri aparoni itonki irirori. ³⁷ Okantzitaka eejatzi Osankinajanorentsi: Ari iramenakoyeetakeri irosataamerekitaiteri.

Ikitaitakeri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaratapaake iroka, José Arimatea-satzi, ikampitairi Pilato, ikantziri: “Pishinetenari naanairi Jesús.” Irika José irijatzi kempisantakeriri Jesús, iromananeekiini

ikempisantzi itharovakaarira judío-payeeni. Ikanta Pilato ishinetaakeneri. Jatake José, jaanairi. ³⁹ Ari ipokitapaakari eejatzi Nicodemo, itzimi jatashitakeriranki Jesús tsireni, jamakotapaake ikonovaataitziro kasankaari, osheki otenanka iroka.‡ ⁴⁰ Ipoña José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponatantakari manthakintsi jashetantakaro kasankaari. Iro jametaiyarini judío-payeeni ikitatapiintziri iyaminkarite. ⁴¹ Janta tsika ipaikakoyeetakeri Jesús, ari otzimiri pankirentsimashi, ari janta osaikiri ovakerari omorona tsika ikitaitziri kaminkari, tekera inkitayeetantyaaro. ⁴² Ari jovayeetakeriri Jesús, tema okaarikiini osaikira iroka omorona, tema irootzimatapaake kitaite jimakoryaantapiintaiyarini judío-payeeni.

20

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Okanta avisanakera kitaite jimakoryaantaitari, eenirora otsireñeenkatzi, ananenkanaka María Magdalena iyaate omoronaki jovayeetakerira Jesús. Oñaapaatziro otanampyaaka mapi jashiyeetantakarori omorona. ² Ipoña opiyanaka iroori oshiyaperotanakitya iyaatashiteri Simón Pedro itsipatakari pashine iyotaari, iretakoperotane Jesús, okantapaakeri: “¡Jagaitakeri Avinkatharite,

‡ 19:39 Iroka kasankaari, ikonovayeetakerori mirra, ovaaki in-chashi ipaiyeetziri áloe. Osheki otenanka okaratzi 100 libra, iro-jatzi ikantayeetairi iroñaaka 30 kilo.

te ayote tsikarika jovayeetairi!”³ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashine iriyotaane Jesús, jatanake kitataariki.⁴ Ishiyanakitya jiyaataiyanake apiteroite. Iro kantacha pashine ishiyaperotanakitya jookanakeri Pedro, iri etapaakaro jareetaka kitataariki.⁵ Jinetapitapaake omoronakira, jiñaapaakitziro onoryaamaitaka iponayeetantakariri, temaita inkyaapaake inthomoi.⁶ Ari jareetapaakari Simón Pedro, ikyaapaake inthomointa, jiñaapaakero eejatzi irirori onoryaamaitaka iponayeetantakariri.⁷ Jiñiitapaakaro manthakintsi jankoviiyeetantavakariri iitoki, inashita jovayee-tanakero te ontsipatyaaro iponayeetantakariri, kameetha jotzipiyeetanairo.⁸ Ipoña ikyaapaake eejatzi pashine iyotaari itzimi etapaakarori jareetaka kitataariki. Jiñaapaakero okaratzi kantainchari, ari opoña ikempisantaperotanake.⁹ Tekeramaita inkemathatero okantziri Osankinajanorentsi, aritake irañagai Jesús.¹⁰ Ipoña ipiyeeyaani ipankoki irika apite iyotaari.

*Joñaakaaro Jesús María Magdalena
(Mr. 16.9-11)*

¹¹ Ari osaiki María opatzimoroki iraavaita. Okanta iraavaitaka, ari onetapitzi inthomointa omoronaki,¹² oñaatziiri apite maninkari okitamarakitake iithaare, isaikaiyakeni tsika jonoryaaveetakari Jesús. Aparoni isaikake jiiitoveetakari, isaikake pashine jiiitziiveetakari.¹³ Ikanta maninkariite, josampitakero ikantziro: “Tsinané, ¿opaitama piraantari?” Akanakeri iroori, okantzi: “Tema jaayeetakenari Novinkatharite,

te niyote tsika janta jovayeetakeri.” ¹⁴ Iro okantakitziini, ari opithokanaka, oñaatziiri Jesús, iro kantamaitacha te iyotavairi iriitakera. ¹⁵ Ari josampitanakero Jesús, ikantziro: “¿Ipaitama piraantari tsinané? ¿Ipaitama pikokovatziri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatziroori aamaventarori pankirentsimashi, okantanakeri: “Pinkatharí, eerokarika aakeri, pinkamantena tsika janta povakeri, niyaateeta naaka namenairi.” ¹⁶ Ari jiñaanatanakero Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari amenanakeri iroori, okantzi: “¡Raboni!” (iro ikantaitziri iñaaneki hebreo “Iyotaaneri.”) ¹⁷ Ikantziro Jesús: “Eero poirikana, tema tekera niyaataita nontsipatapaiyaari Ashitanari. Iro kantacha piyaate pinkamantenari iyekiite, iroora niyaatai nonkaratapaiiri Ashitanari tsika itzimi Ashitzitamiri eejatzi eerokaite. Iri Novavanetari naaka, irijatzi Pivavanetzitari eerokaite.” ¹⁸ Okanta iyaatanake María Magdalena, okamantapaakeri maaroni iyotaari oñeeri Avinkatharite, okamantapaakeri eejatzi okaratzi ikantakerori.

Joñaakaari Jesús iriyotaaneete

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Okanta otsirenitanake avisanakera jimakoryaantaitari kitaite, apatotaiyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiini itharovakaarira judío-payeeni. Ari ikyaapaakeri Jesús, ikatziyimotapaakari, jovethatapaari ikantapaiiri: “¡Pisaikayetai kameetha eerokaite!” ²⁰ Ari jovethatapaakarira, joñaakapaakeri irako, eejatzi imereki. Ikimoshireyetaiyanake irikaite jiñaavairira Avinkatharite. ²¹ Ipoña japiitanakero

Jesús, ikantziri: “¡Pisaikayetai kameetha eerokaite! Ikempitaakenara jotyaaantakena naaka Ashitanari, ari nonkempitzityaamiri eejatzi eerokaite notyaantayetatyeeemi.” ²² Ari itasonkiri iyotaariite, ikantziri: “Isaikashiretantyaamiita Tasorentsinkantsi. ²³ Inkarate pimpeyakoyetairi eeroka jaka, aritakera ipeyakoyeetairi janta. Iriima kaari pimpeyakoyetai eeroka jaka, tera impeyakoyeetairi eejatzi.”

Isoshirenkatane Tomás

²⁴ Ikanta Tomás ikaratapiintziri 12 iyotaari, itzimi ipaiyeetziri “Tsipari,” te isaike irirori jareetantapaakari Jesús.* ²⁵ Ipoña pashinepayeeni iyotaari ikamantairi, ikantziri: “Noñeeri Avinkatharite.” Iro kantacha Tomás jakanakeri, ikantziri: “Eerorika noñeeri naaka tsika ipaikavakoyeetakeri, eerorika nokyaantavakotari irakoki, eerorika nokyaantamerekitari eejatzi, eero nokempisantzi.”

²⁶ Okanta avisanake 8 kitaite, japiitairo iyotaari japatotaiyani. Arira isaikitakari eejatzi Tomás irirori. Jashitaiyakeroni shintsiini ashitakorontsi, iro kantacha Jesús kyaapaake, ikatziyimotapaari, jovethatapaari ikantapairi: “¡Kameetha pisaikaiyeni eerokaite!” ²⁷ Ipoña ikantapaakeri Tomás: “Jiroka nako, pinkyaantavakotyaana, pinkyaantamerekityaana eejatzi. Eero pikisoshirevaitzi, ¡Pinkempisante!” ²⁸ Ari ikaimanake Tomás, ikantanake: “¡Novinkatharite, Novavane!” ²⁹ Ikantzi Jesús: “Aña iro

---

* **20:24** Ikantakoyeetziri jaka “Tsipari,” irijatzira ipaiyeetziri pairani “Dídimo.”

pikempisantantamatsitanakari piñaakena.
 ¡Kimoshirera irinayetai inkarate kempisantaatsine
 kaari ñaayetaajatenane!”

Opaita josankinayeetantarori iroka

³⁰ Osheki japiipiitakero Jesús itasonkaventz-
 imotakeri iriyotaaneete, te osankinatakoyetya
 jaka. ³¹ Iroomaitaka osankinayetantakarori iroka-
 payeeni onkantya pinkempisantantayetyaari,
 irika Jesús iriitake Cristo, Itomi Pava. Aririka
 pimpairyapiintanairi pinkempisantanairi,
 aritake inkañaanetakaayetaimi.

21

Joñaakari Jesús 7 Iriyotaane

¹ Ikanta okaratapaake iroka, japiitakero
 Jesús joñaakari iriyotaane, inkaarethapyaaki
 ipaitayeetziri Tiberias. Jiroka okantaka. ² Ari
 itsipatavakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás,
 ipaitayeetziri eejatzi “Tsipari,” Natanael,
 poñaachari Caná-ki saikatsiri Galilea-ki,
 itomipayeeni Zebedeo, ipoña apite pashine
 iyotaari.* ³ Ipoñaashita ikantzi Simón Pedro:
 “Niyaatatye noshimaatya.” Ikantaiyini pashine:
 “Ari ankarataiyanakemi.” Jataiyanakeni,
 otetaiyapaakani pitotsiki. Iro kantacha,
 tekatsimaita iraye ishimaavetaiyakanani tsireni.

⁴ Okanta okitaitzimatake, katziyapaaka Jesús
 oparaiteki inkaare. Iro kantacha iriyotaaneete
 te iriyotavairi iriitakera. ⁵ Ikaimakotapaakeri,
 ikantziri: “Evankariite, ¿Tekatsima pagaiyeni?”

* **21:2** Ikantakoyeetziri jaka “Tsipari,” irijatzira ipaiyeetziri
 pairani “Dídimo.”

Ari jakaiyanakeni iriroriite: “¡Tetaavé!” ⁶ Ikantzi Jesús: “Poviinkero pakoperoriki piithamento, ari paake.” Ari jimataiyakeroni ikantaitakeriri. Tema jaakera osheki shima, tera iraavyagairo irinoshikairo iithamento. ⁷ Ikanta iyotaari iretakoperotane Jesús, ikantanakeri Pedro: “¡Iriitakera Avinkatharite irinta!” Ikemavakera Simón Pedro, ikithaatanaka, ookaatanaka inkaareki. ⁸ Iriima pashinepayeeni iyotaari pitotsiki ikenakoyetanai jinoshikaatakotairi ishimane, irojatzi jaatakotantapaari oparaiteki. Tema isaikakotakitziira niyankyaakiini.†

⁹ Ikanta jayiitaiyapaakeni, jiñaapaakitzi joisaka paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakeri tanta. ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pamake shima ovakera paakeri.” ¹¹ Ikanta Simón Pedro, joosoryaakotakeri ishimane, jinoshikakotakeri irojatzi oparaiteki. Antaripayeeni ikantayeta shima, ikaratzi 153. Temaita ontzimpeshe iithamento. ¹² Ari ikantzi Jesús: “Thame oya.” Tekatsira aparoni iyotaari osampiterine niinkarika, tema jiyoperotaiyakeri iriitake Avinkatharite. ¹³ Jaapaakero Jesús tanta, ipayetakeri aparopayeeni, ari ikempitaakeri eejatzi shima. ¹⁴ Irootakera mavatanaintsiri joñaakari Jesús iriyotaaneete jañagaira.

Paamakoventaiyaanari noishate

¹⁵ Ithonkanakero jovaiyani, josampitanakeri Jesús irika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Petakoperotanama eeroka?” Ikantzi Pedro:

† **21:8** Kantakotachari “niyankyaakiini,” okaratzi osanthatzi “200 akonaki,” irojatzi ikantayeetairi iroñaaka “100 metro.”

“Piyotzi eeroka Pinkathari, naapatziyami.”
 Ikantzi Jesús: “Paamakoventyaanarira nokempitakaantaari noishate.” ¹⁶ Japiitakeri josampitziri: “Simón, itomi Jonás, ¿petakotanama?”
 Ikantzi Pedro: “Piyotzi eeroka naapatziyami.”
 Ikantzi Jesús: “Paamakoventapiintyaanari nokempitakaantaari noishate.” ¹⁷ Iro mavatanaintsiri josampitziri, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jovashiretanaka Pedro, tema mavasatzi josampiminthatakeri, ari jakanakeri: “Pinkatharí, eerokatake iyotziro maaroni, piyotzi eeroka naapatziyami.” Ikantzi Jesús: “Paamakoventyaanari nokempitakaantaari noishate. ¹⁸ Tema eenirora pevankariperovetani, pikithaatapiintayeta ikeni piyaatayetzi tsika pinintakaaro. Irooma aririka pantarikonat-apaake, intaani povaankavakotaiya, pashine kithaataimine, iraayeetaimi tsika te pikovavetaro piyaate. Omaperora.” ¹⁹ Ikantantakarori Jesús iroka, ikovatzi inkemathayeetero tsika inkantya inkamai apaata Pedro iñaapinkathatairira Pava. Ipoña ikantanakeri eejatzi: “¡Poyaatena!”

Iyotaari iretakoperotane

²⁰ Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joyaatakeri iyotaari iretakoperotane Jesús, irijatzi apitetzitakariri Jesús jovaiyaniranki, itzimi osampitakeriri, ikantziriranki: “¿Pinkatharí, itzimikama pithokashityaamine?” ²¹ Arira jiñaavakeri Pedro irika impoitapaintsiri, josampitanakeri Jesús: “Pinkatharí, irikasa, ¿ipaitama avishimoterine?” ²² Ikantzi Jesús: “Arimi

nonkovemi aritake onkantake irañe irika, irojatzi nompiyantakyaari apaata, ¿tera onkovajaantya piyotero iroka? Poshiretyaana eeroka.”

²³ Okanta apaata ithonka oivaraakotanaka iroka ikantakeri Jesús, ikemayetakero maaroni iyekiite, iñaajaantayetanake eero ikamita irika iyotaari. Iro kantacha, tera inkantatye: “Ari nokovi...” aña ikantatzi: “Arimi nonkovemi, aritakemi onkantake irañe irika, irojatzi nompiyantapaakyaari, ¿tera onkovajaantya piyotero iroka?”

²⁴ Naakatajaantakera ñaaventakotainchari nokantakera “irika iyotaari,” tema naaka osankinatajaantakerori iroka osankinarentsi. Irootakera ayoperotantaari omaperotatya iroka.

²⁵ Tera noñaaventero maaroni jantayetakeri Jesús, tema osheki onatzi. Arimi osankinatakoyetyaami maaroni, kempivaitaka arimi anaanakero maaroni kipatsi ompiyotya osankinarentsipayeeni. Ari onkantyaari.

**KAMEETHARI ÑAANTSI: Ñaaventaitzirira
Avinkatharite Jesucristo**
**The New Testament in the Pichis Ashéninka language of
Peru**
**El Nuevo Testamento in la Pichis Ashéninka lingua de
Peru**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka, Pichis

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

b72f15e8-2b09-5a3e-bcda-702eafc504d4